

**Szent István Egyetem
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar**

Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Szakdolgozat

**A Mórahalmi egészségturizmus kialakulása, fejlődése
és fejlesztési lehetőségei**

**Belső konzulens neve, beosztása:
Dr. Guth László
Egyetemi docens**

**Önálló szervezeti egység vezetőjének neve, beosztása:
Dr. Káposzta József
Dékán, egyetemi docens**

Készítette: Simon Eszter

Budapest
2013

Tartalom

1. Bevezetés.....	4
2. Egészségturizmus Magyarországon.....	5
2.1. Egészségturizmus fogalma, rendszere, helyzete.....	5
2.2. Egészségturizmus formái.....	6
2.2.1. Gyógyturizmus.....	6
2.2.2. Wellness turizmus.....	7
2.2.3. Spa turizmus.....	8
2.2.4. Medical wellness turizmus.....	9
2.3. Gyógyvíz minősítése.....	9
2.4. Egészségturizmus kereslete Magyarországon.....	10
2.5. Egészségturizmus kínálata Magyarországon.....	10
2.6. Egészségturizmus SWOT elemzés.....	11
2.7. Fejlesztések.....	13
2.7.1. Széchenyi Terv.....	13
3. Dél-Alföldi régió.....	15
3.1. Dél-Alföld általános bemutatása.....	15
3.2. Dél-Alföld turizmusa.....	16
3.3. Dél-Alföld egészségturizmusa.....	19
3.4. A dél-alföldi régió turisztikai SWOT analízise.....	21
3.5. Dél-Alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság.....	22
4. Mórahalom ismertetése.....	24
4.1. Mórahalom története és általános jellemzése.....	24
4.2. Európai Uniós és hazai támogatások.....	25
4.2.1. A város fejlődését szolgáló támogatások.....	25
4.3. Szent Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő.....	28
4.3.1. Története és általános jellemzése.....	28
4.3.2. Marketing- mix – 7P.....	30
4.3.3. Gyógyászati szolgáltatások.....	34
4.3.4. Wellness szolgáltatások.....	36
4.3.5 Gyógyfürdő adatai számokban.....	37

4.4. Colosseum wellness hotel.....	38
4.5. Szállásadatok	41
4.6. Kérdőív értékelése	43
5. Összefoglalás.....	47
Irodalomjegyzék.....	50
Mellékletek.....	53

1. Bevezetés

Manapság az ember életében fontos szerepet játszik az egészsége. A mai rohanó világban már nincs ideje odafigyelni egészségének épségére és megőrzésére. Ezért az egészségturizmus, mint a turizmus egyik válfaja rohamosan tör előre. Már korábbi évszázadok alkalmával is ismert volt a termálvíz gyógyító ereje, de csak az utóbbi évtizedek alkalmával kezdett előtérbe kerülni. Budapest már a 19. században fürdővárossá vált számos gyógyfürdőjének köszönhetően. Az egészségturizmuson belül a legelterjedtebb ág a gyógyturizmus, mely már régóta jelen van a Magyarországi turizmusban. Azonban a gyógyturizmus mellett újabb ágazatok bontakoznak ki, mint a wellness, spa, és medical wellness turizmus. Míg a korábbiak leginkább gyógyfürdőkben, addig ezek az újabb ágak már erre specializálódott hotelben érhetők el. Gyógyfürdőkben is elérhetők a wellness szolgáltatások, de a vendég azt csak egyszeri ott tartózkodása esetén veheti igénybe. Ezért jöttek létre a wellness szállodák, ahol a vendégnek lehetősége van ott aludni, és több napon keresztül kihasználni a szálloda által nyújtott szolgáltatásokat. Statisztikai adatok alapján ezek a wellness szállodák egyre népszerűbbek, ugyanis a vendégnek pont arra van szüksége, hogy minden egy helyen legyen arra az időre, míg kipihen a hétköznapi fáradalmakat. Ez a szakdolgozat egy olyan városról szól, ahol mind a gyógyturizmus és mind a wellness turizmus megtalálható. Ez a város nem más, mint Mórahalom, amely 30 éve még a Szegedi tanyavilág központja volt, de mára már önálló városnak mondhatja magát. A dolgozat során bemutatásra kerül a város látnivalói, valamint a legfőbb attrakció a Szent Erzsébet gyógyfürdő és a 2 éve megépült négy csillagos Colosseum wellness szálloda. Az egészségturizmus magyarországi jellemzői után a dél-alföldi egészségturizmus kerül bemutatásra. Főleg olyan tények, amelyek a dél-alföldre jellemzőek. A dél-alföldi jellemzők után Mórahalom történetéről és helyzetéről kapunk információt. Mórahalom példaértékű és dinamikus fejlődését számtalan fejlesztéssel, és beruházásokkal érte el, melyeket az Európai Unió pályázatokkal sikerült megnyernie. A dolgozatban részletesen szó lesz a megnyert pályázatokról a csatlakozás előtti és utáni időszakban, valamint a pályázatok összegeiről is. Leginkább a legfőbb attrakcióról, a gyógyfürdőről és a szállodáról kaphatunk képet, valamint bemutatásra kerül az ott igénybe vehető gyógy és wellness szolgáltatások rövid leírása is. Ezen felül bevételi és vendégforgalmi adatok is láthatók lesznek a gyógyfürdőről. A dolgozat végén pedig a szállásadatokba, valamint a vendégek véleményébe nyerhetünk bepillantást.

2. Egészségturizmus Magyarországon

2.1. Egészségturizmus fogalma, rendszere, helyzete

Magyarországon az egyik legdinamikusabban fejlődő ágazata a turizmusnak az egészségturizmus. A mai rohanó világban megnőtt az igény arra, hogy az emberek kipihenjék fáradalmaikat, a már kialakult betegségeiket gyógyítsák, vagy éppen megelőzzék azt. Már a római birodalom idején felfedezték a mai Magyarország területén található gyógyvizek jótékony hatását, a török időkben pedig olyan neves fürdőhelyek épültek, mint a Lukács, Rác, vagy vidéken az egri és pécsi fürdők. A XIX. és XX. században már megépültek a híres gyógyfürdők Sárváron, Hajdúszoboszlón, Zalakaroson, Hévízen, Harkányban stb. és 1937-ben Budapestet fürdővárossá nyilvánították. Mára már az egészségmegőrzéséhez és javításához szükséges turisztikai szolgáltatások köre, volumene és színvonala is jelentősen megnövekedett. Ennek hatására, valamint az egészségtudatosabbá váló kereslet megnövekedése eredményeképpen számos új fogadó terület jelent meg.

Az egészségturizmus összetett fogalom, meghatározására számos kísérlet született. Általánosságban leginkább elmondható, hogy az egészségturizmus a turizmusnak azon területét jelenti, ahol a turista utazásának fő motivációja egészségi állapotának javítása vagy megőrzése, tehát a gyógyulás vagy a megelőzés (Michalkó et al., 2001). Az egészségturizmus legfőbb válfajai, a gyógyturizmus és a wellness turizmus. Az előbbit leginkább az idősebb korosztály, míg utóbbit inkább a fiatalabbak veszik igénybe. Manapság már egy harmadik és negyedik csoport is kezd kibontakozni, mely a spa és medical wellness turizmus. Az utóbbi időkben annyira megnőtt a kereslet az egészségturizmus iránt, hogy az alábbi tapasztalatot lehet levonni. A kereslet leginkább a komplex, többcélú fürdő létesítmények irányába mozdult el, amelyek számos szolgáltatásokat nyújtanak a vendégnek. Így a hagyományos gyógykezelés mellett az egészség megőrzését, kikapcsolódását nyújtó wellness-turizmus került előtérbe.

Nem csak általánosan a turizmusról, hanem az egészségturizmusról is állíthatunk fel rendszert, mivel a szolgáltatások köre sok esetben nem különíthető el egyértelműen a gyógy és wellness turisztikai termékek között. Vannak olyan termékek, melyek mindkettőnél jelen vannak, ezért a keresleti motiváció alapján történő felosztás a leggyakoribb. (1. ábra)

Gazdasági és turisztikai szakemberek szerint a következő évtizedek hazai gazdaságában a jelenleginél hangsúlyosabb szerepet kell betöltenie a termál- és gyógyvízre alapozott egészségturizmusnak. A különböző országos, regionális és helyi stratégiákban, illetve fejlesztési programokban kiemelten

fontos prioritásként megfogalmazott gyógy- és wellness turizmus fejlesztését számos tényező, nemzetközi és hazai trend, valamint rendelkezésre álló – természeti és társadalmi – adottság támasztja alá (<http://tesi.ttk.pte.hu/tanszekek/oktatok/acs/acspub-7.pdf>):

- Magyarország kiváló adottságokkal rendelkezik. Hazánk alatt több mint 70%-ban 30°C feletti hőmérsékletű termálvíz található. Hazánk az ötödik legnagyobb gyógy- és termálvíz készlettel rendelkező ország.
- Ez a turizmusforma számos előnnyel rendelkezik más turizmusformákkal ellentétben, kevésbé érvényesül a szezonális, hosszabb az átlagos tartózkodási idő, jobb a kapacitás kihasználtság a szállodákban, valamint a fajlagos költség is nagyobb ebben a formában.
- A magyar fürdőkultúra több száz évezredes múltra tekint vissza és mára már nemzetközileg elismertté vált.
- Legtöbb szálloda már nemzetközi szintű szolgáltatásokat nyújt vendégeinek, ezzel is bekapcsolódva más országok mellett a versenyképességbe.
- Az egészségturizmus térnyerése a magyar lakosokra is hatással van. Jelentősen megnőtt az egészség iránti tudatosság, a tudatos életmód és életstílus, amely demográfiai átalakulásokhoz is vezethet.
- Nemzetközi utazások területén új trendek jelennek meg, melyek az utazást olcsóbbá teszik, és a vendégek hosszabb ideig tartózkodhatnak az adott helyen.

2.2. Egészségturizmus formái

2.2.1. Gyógyturizmus

A gyógyturizmus olyan turizmusforma, amely állandó lakóhelyen kívüli gyógyászati szolgáltató helyen, illetve gyógyüdülő helyen való minimális tartózkodási idő mellett rendelkezésre álló szolgáltatások igénybevétele, jellemzően valamilyen meglévő betegségek gyógyítása érdekében. Fő hangsúly tehát a gyógyászon, a betegségek gyógyításán van. Az e célra kialakított létesítményekben egyaránt kínálnak orvosi és turisztikai szolgáltatásokat. Ezek a létesítmények jellemzően olyan helyen épültek, ahol ásvány-, termál-, vagy gyógyforrás található. Magyarországon jelenleg több mint 1300 hasznosított kút van. A gyógyturizmusnak nem előfeltétele víz megléte, ezért számos általános orvosi beavatkozás is ebbe a turizmusformába tartozik, ha nem az illető állandó lakhelyén végezteti el ezeket (pl. fogászati turizmus). Ennek oka lehet anyagi ok (más országban olcsóbbak a beavatkozások), minőségi ok (más országban a szolgáltatások színvonala magasabb), vagy az elérhetőség korlátai (más országban rövidebb a várólista), stb. (Michalkó et al., 2011). Ha a vendég igényli a gyógyvízre alapozott

kezeléseket, akkor a következők közül választhat, mint termál – gyógyvizek, mofetták, barlangterápiák, klímaterápiák. Legfőbb gyógyturisztikai célpontok közé tartozik Budapest, Hévíz, Hajdúszoboszló, Zalakaros, Balatonfüred, Mezőkövesd, stb.

Magyarországon a különböző szolgáltatásokat igénybe lehet venni orvosi rendelvényre, ha az Országos Egészségbiztosítási Pénztárral szerződéses viszonyban levő gyógylétesítményében történik. Általában akkor vehető igénybe, ha minimum öt kezelési nap van egymás után. Ekkor az OEP a kezelések 85%-át térítik, de a szállásra és étkeztetésre vagy egyéb más szolgáltatásra már nem terjed ki a támogatás. Félévente 3 kezeléstípus és 15 kezelés vehető igénybe. Jelenleg az OEP az alábbi kezeléseket támogatja: gyógyvizes gyógymedence, gyógyvizes kádfürdő, iszappakolás, súlyfürdő, szénsavas fürdő, orvosi gyógymasszázs, víz alatti sugármasszázs, víz alatti csoportos gyógytorna, komplex fürdőgyógyászati ellátás, 18 éves kor alatti csoportos gyógyúszás, szén-dioxid gyógygázfürdő.

Az orvos, a beteg megvizsgálása során különböző terápiát javasol számára. Ez lehet gyógyszeres, sebészeti, pszicho-, és fizioterápia. Míg a világ legtöbb országában csupán hidroterápiás kezelésekre van mód, addig hazánkban többféle módon lehetséges a gyógyvizekkel történő kezelés. A fizioterápia pont ezt a szolgálja, tehát a természet gyógyvíztényezőivel történő gyógyítást jelenti. Ide tartozik a hidroterápia, balneoterápia, mozgásterápia, termoterápia (Bender, 2008).

2.2.2. Wellness turizmus

Másik válfaja az egészségturizmusnak a wellness turizmus, melynek kifejezése az Amerikai Egyesült Államokból származik. Átfogó értelemben foglalkozik az ember egészségével és feltételezi, hogy a személy is aktívan részt vesz annak megőrzésében. Lényege a testi, és szellemi egyensúly megteremtése, az egészség megőrzése. Négy alapeleme van, melyek a következők: rendszeres, de nem megerőltető testmozgás, egészséges táplálkozás, pszichés állapot javítása és a környezettudatosság. A gyógyturizmustól nem egészen különíthető el, mégis sok különbség van a két turizmusforma között. A leglényegesebb, hogy a wellness-t az emberek saját akaratukból veszik igénybe, egészség megőrzésének a céljából, míg a gyógyászati szolgáltatásokat már orvosi előírás alapján veszik igénybe a betegségek kezelésére. A wellness-nek két válfaját különböztethetjük meg, ezek az aktív és passzív wellness, melyek a már említett egészségturizmus rendszeréről szóló 3. ábrában láthatóak. Az aktív wellness feltételezi a vendég

mozgását a pihenés alatt, míg a passzív wellness nem tartalmazza a mozgást, tehát a vendég a pihenése alatt hagyja magát kényeztetni.

A wellness atyja Sebastian Kneipp, aki az egészség megőrzését az egészséges táplálkozás és a gyógynövény terápiában sejtette. Felfedezte, hogy a hideg és meleg víz váltakozása jótékony hatással van az emberi szervezetre, ezért róla nevezték el a Kneipp-medencét.

A wellness turizmus már a drágább kategóriák közé tartozik. Legtöbbször 3-4-5 csillagos szállodák nyújtják ezeket a szolgáltatásokat, aminek desztinációtól függően változnak az árai, valamint az igénybe vevő szolgáltatásokat is meg kell fizetni, melyek nem a legolcsóbb kategóriába tartoznak. Wellness szolgáltatások közé tartoznak a különböző masszázs fajták, szaunák, gőzfürdők, jakuzzik, sportolási lehetőségek, szépségszalonok, termálmedencék, stb. A wellness termálvízre alapozott, ezért a termál kutak környékén található a legtöbb szálloda.

2.2.3. Spa turizmus

Napjainkban kibontakozó harmadik kategória az egészségturizmuson belül, mely a wellness-szel szorosán összekapcsolódik, mely minden olyan létesítményt takar, amely széles kínálatot nyújt, a vendégeket megnyugtatja, felélénkíti, egészségesebbé, kiegyensúlyozottabbá teszi. Egyszerűbben a víz által való egészség, regenerálódás. A modern spa alapjait képezi a jó közérzet hét pillére, melyek a szépség, harmónia, egyensúly, vitalitás, aqua, természet és táplálkozás.

Több formáját különböztetik meg a világon:

- Klub spa – elsődlegesen fitness szolgáltatást nyújt
- Napi spa – fitness, wellness, szépség szolgáltatások szálláshely igénybe vétele nélkül
- Spa hotel – all inclusive fitness és wellness szolgáltatásokat kínáló kereskedelmi szálláshely
- Holisztikus spa – alternatív gyógyító kezeléseket és étkezéseket kínáló létesítmény
- Fürdő – tenger-, ásvány-, termál- vagy gyógyvízre épülő intézmény hidroterápiás kezelésekkal
- Gyógyászati spa – hagyományos és kiegészítő gyógy- és egészségmegőrző kezeléseket kínál
- Sport/Kaland spa – gyógyászati, fitness, és wellness szolgáltatások + sportprogramok
- Strukturált spa – speciális szolgáltatások speciális célcsoportoknak

2.2.4. Medical wellness turizmus

Egy újonnan kibontakozó turizmusforma, mely legfőképpen a gyógy és wellness turizmus ötvözete. Lényege az egészség megőrzését szolgáló wellness szolgáltatások minőségének orvosi háttérrel történő biztosítása. Tehát fontos szerepet kapnak az orvosok, terapeuták, tanácsadók, pszichológusok és az orvoslás más képviselői. Az újdonság az eddigi wellness szolgáltatásokhoz képest az orvosi kontroll és a programozottság igénybevétele.

2.3. Gyógyvíz minősítése

Magyarország mintegy 70%-a alatt található termálvíz. Ezek a hévíz fajták más európai országokkal ellentétben 30°C feletti hőmérsékletű felszín alatti vizek, melyek a föld mélyéből törnek fel, vagy mesterségesen fúrás által kerülnek a felszínre. Ez annak is köszönhető, hogy Magyarországon a legvékonyabb a földkéreg. Ezért míg Európában 30-33 méterenként növekszik 1°C-kal a víz hőmérséklete, addig Magyarországon már 20 méterenként. Az hogy milyen mélységről nyerjük a vizet, nem csak a hőmérsékletét, hanem az ásványi anyag tartalmát is befolyásolja.

Ahhoz, hogy egy hévíz – termálvíz gyógyvízzé váljon az Országos Tisztifőorvosi Hivatal Gyógyhelyi és Gyógyfürdőügyi Főigazgatóság tesztjének kell megfelelnie. Először a vizet kémiai elemzések alapján ásványvízzé kell minősíteni, amely egy szigorúan minősített ivóvíz. Ezután következik a gyógyhatás vizsgálata, mely egy úgynevezett kettős vakkísérlettel történik (10-20 beteget termálvízben, míg másik 10-20 beteget csapvízben fürdetnek). Ezek alapján a gyógyvíz tehát olyan ásványvíz, melynek bizonyítottan jótékony hatása van. Hazánk egyedülálló és nemzetközileg is elismert gyógyvíznagyhatalom.

Magyarországra az alábbi gyógyvíz fajták a legjellemzőbbek: jódos-bróm, vas, szulfát, földes mész, szénsav, konyhasó, alkáli, radonos elemeket tartalmazó. Magyarország az ötödik legnagyobb gyógyvízkészletű ország a világon. Az ország számos gyógy- és termálvizének összetétele hidrogén-karbonátos hévíz, mely annyit jelent, hogy a víz legalább 20%-a kalciumból, magnéziumból, és hidrogén-karbonátból áll. Hazánk gyógyvize az előbb felsorolt vízfajták által a következő betegségek gyógyítására javasolt: mozgásszervi (izom, ízület, csontrendszer) betegségek, műtét utáni állapotok, nőgyógyászati és urológiai betegségek, idegrendszeri betegségek, vegetatív idegrendszeri betegségek, légzőszervi betegségek, emésztőszervi és

anyagcsere betegségek, szív és érrendszeri betegségek, bőrbetegségek, immunrendszer gyengesége.

2.4. Egészségturizmus kereslete Magyarországon

Hazánk húzóágazata az egészségturizmus, és számos szakember úgy látja, hogy ebben van a gazdaság jövőjének egy része, ugyanis jelentős mértékben hozzájárul a GDP-hez. Ezenkívül, a mai rohanó világban mindenki keresi a kikapcsolódást, a pihenést, a relaxációt. Egyre észrevehetőbb az e turizmusformában résztvevők száma.

Magyarország egészségturizmusra vonatkozó kereslet elemzését elsősorban két nagy csoportra bonthatjuk, ezek a külföldiek és belföldiek. Ez a megkülönböztetés azért is könnyebb, mert jelentősen eltér egymástól a két csoport (2. ábra). A KSH adatai alapján jól érzékelhető, hogy a 2012-es évben többen keresték a wellness szállodákat, mint a gyógyszállodákat, mind belföldiek, mind külföldiek esetében. Legfőképpen pihenési és betegség megelőzési célból. Míg ez utóbbiban a belföldi forgalom 44,3%-ot tesz ki, a wellness-szállodákban a belföldi vendégek adják a vendégéjszakák 69,1%-át. Ugyanakkor az átlagos tartózkodási idő a gyógyszállodákban magasabb, mivel ott nem csak egy hétvégét töltenek el az emberek, hanem az orvosi szolgáltatásokat több napon keresztül veszik igénybe. Hiszen ott nem a megelőzés, hanem a gyógyulás a cél. Észrevehető, hogy a vendégek száma összesen továbbra is nőtt 2011-hez képest mindkét turizmusformában, melynek lehet a magyarázata a gazdasági válságból való kilábalás, a magasabb diszkrecionális jövedelem, és a motiváció.

A külföldiek és belföldiek közti különbséget az is mutatja, hogy a külföldiek nagyobb számban vesznek igénybe gyógy és wellness szolgáltatásokat, majdnem kétszer annyi a számuk, mint a belföldi vendégeké. A külföldi vendégéjszakák száma is bőven meghaladja a hazai vendégéjszakák számát, valamint az átlagos tartózkodási idő is lényegesen nagyobbak mondható. Ez talán annak is lehet az eredménye, hogy a külföldieknek lényegesen magasabb a diszkrecionális jövedelmük, és a hazai szolgáltatásokat lényegesen olcsóbbnak találják, mint azt saját hazájukban.

2.5. Egészségturizmus kínálata Magyarországon

Ma már egyre több olyan hely van, ahol a szállodák gyógy és wellness szolgáltatásokat is kínálnak. A rendszerváltozás óta lényegesen változott a szolgáltatások köre, volumene és színvonala. A 3, 4, 5 csillagos szállodákban elterjedt ez a turizmusforma, főleg a wellness területén. Manapság egyre több

szálloda épül az ezt kínáló céllal. Az infrastruktúra fejlődésével együtt egyre több és több vendéget tud csalogatni ez a turizmusforma. Lényegesen hozzájárul, hogy hazánk földkérgé alatt, kb. 70-80%-ban 30°C feletti hőmérsékletű termálvíz található.

A vendégek számos szolgáltatás közül választhatnak a gyógyulás vagy a megelőzés terén. Az egészség megőrzését, betegségek megelőzését a wellness szolgálja, mely legfőképpen szállodákban érhető el, olyan szolgáltatásokat nyújtva, mint jakuzzi, pezsgőfürdő, szauna, gőzfürdő, szépségápolás, fitnessterem, stb. Ha a betegséget szeretnénk gyógyítani, abban az esetben gyógyszállók, wellness és gyógyszállodák, gyógyfürdők, gyógybarlangok, mofetták, stb. szolgáltatásait lehet igénybe venni.

Az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Országos Gyógyhelyi és Gyógyfürdőügyi Igazgatósága alapján Magyarország az alábbi adatokkal rendelkezik (az adatok 2013. március 18-án kerültek rögzítésre):

- 231 minősített ásványvíz
- 250 minősített gyógyvíz
- 79 gyógyfürdő
- 33 gyógyszálló
- 5 gyógybarlang (Jósvafő, Tapolca, Budapest II., Miskolc, Abaliget)
- 4 gyógyiszap (Makó, Tizzasüly, Hajdúszoboszló, Alsópáhok)
- 15 gyógyhely (Miskolc-Lillafüred, Harkány, Sopron – Balf, Gyöngyös – Kékestető, Hévíz, Balatonfüred, Parád, Hajdúszoboszló, Zalakaros, Bükfürdő, Eger, Debrecen, Gyula, Sárvár- Arborétum, Sárvár – Gyógyvarázs)
- 1 gyógygáz (Mátraderecske – Mofetta)

2.6. Egészségturizmus SWOT elemzés

Erősségek:

- Hazánk számos gyógytényezővel rendelkezik.
- A szakemberek szakmai képzettsége egyre jobban növekszik.
- Magyarország több évszázados történelmi múlttal, fürdőkultúrával rendelkezik.
- Magyarországi fürdőkultúra nemzetközi ismertsége és elismertsége.
- Erősödő belföldi kereslet a wellness szolgáltatások iránt.
- Az alap wellness vagy gyógy szolgáltatásokhoz kiegészítő látványosságokat csatolnak.
- Az adott szolgáltatási helyek jól megközelíthetőek.

- Jelentős kormányzati támogatásokat kap, mert ez a turizmus dinamikusan fejlődő és húzóágazata.
- Az elmúlt évek fejlesztéseinek köszönhetően minőségi és mennyiségi változás az egészségturisztika kínálatában.
- Egészségpénztárak erősödése.
- Európa egyik legszigorúbb rendszerével rendelkezünk (ÁNTSZ – OGYFI).

Gyengeségek:

- Létesítmény és szolgáltatás minőségének legtöbbje még nem éri el a nemzetközi színvonalat.
- Egyenetlen szolgáltatási színvonal.
- Vannak olyan helyek, melyek nehezen megközelíthetők.
- Magyarországon a wellness szolgáltatások minőségének megoldatlansága.
- Nagyarányú függés az Országos Egészségbiztosítási Pénztártól (OEP).
- A mozgáskorlátozottak számára még nehézkes a közlekedés az egyes létesítményekben.
- Korlátozott a nyitva tartás, főleg a fürdőhelyek szempontjából.
- Fejlesztésre szorul a kommunikáció és együttműködés az orvosi szakma és a turizmusszakma között.
- Marketing szemlélet hiánya.
- Egészségturisztikai adatszolgáltatás kötelező hiánya
- Egészségturisztikai szolgáltatók nem megfelelő idegen nyelv ismerete
- Erősítendő kapcsolat a médiával
- Dekoncentrált forrás elosztás

Lehetőségek:

- Jelentősen megnőtt az egészségtudatosság, és a motiváció a betegségek megelőzésére.
- A kereslet kezd sokszínűvé válni, már nem csak a belföldi, hanem a külföldi lakosok számára is teret nyer a magyar egészségturizmusban való részvétel.
- Szegmentálás jelentőségének növekedése.
- Nem szezonális termék az egészségturizmus, a szállodák egész évben nyitva vannak.
- Egészségturizmus termékkínálatának a bővülése figyelhető meg.
- Az időskori szabadidő egészség megőrzésre és/vagy gyógyulásra fordítva

- Speciális igények növekedése az egészségturisztikai termékek vonatkozásában
- Új wellness irányzatok felé nyitás
- A hagyományos magyar vendéglátás újra pozicionálása
- Gyógyvíz minősítési rendszerünk érvényesítése az EU-s szabályozásban
- Több médiaszereplés, szakszerű fogalomhasználattal

Veszélyek:

- Társadalombiztosítási rendszer változatlansága.
- Kormányzati preferenciák változása.
- Nincsenek egyensúlyban a természetes gyógytényezők és a fejlesztések mérete
- Megjelennek az egészségturisztikai szolgáltatók túlkínálatának esetleges középtávú kockázatai
- Fokozódó versenyhelyzet környező országokkal
- Tömegtermékké válás
- Romló ár/érték arány
- Az OEP fokozatos kivonulása a gyógyfürdő kezelések támogatásából
- Természeti erőforrások kimerülése
- Negatív környezeti hatások a gyógytényezőkre

2.7. Fejlesztések

Mivel ennyire húzóágazat lett Magyarországon az egészségturizmus, ezért a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia prioritásai között első helyen szerepel, valamint a II. Nemzeti Fejlesztési Terv, az Országos Területfejlesztési Konceptió, és a Széchenyi Terv is kiemelt szerepet szán e turizmusforma fejlesztésére.

2.7.1. Széchenyi Terv

A Széchenyi Terv 10 éves stratégiai terv, melynek célja, hogy Magyarország az egyedülálló termálvíz kincsre alapozva, az évtized végére vezető helyet foglaljon el Európa egészségturisztikai piacán. A stratégiai terv alapján a cél, hogy hazánk gyógy- és termálforrás nagyhatalomból gyógy- és termálturisztikai nagyhatalommá váljon.

A fő célja mellett további célokat is kitűzött, mint:

- segítse feltárni, piac- és versenyképesé tenni sajátos erőforrásainkat, hazánk turisztikai bevételeinek, látogatók számának növelése fajlagos költség növelése,
- új célcsoportok megnyerése,
- komplex szolgáltatáscsomag kialakítása,
- minőségi és exkluzív befektetések támogatása,
- hazai turizmus időbeli és térbeli koncentrációjának csökkentése,
- belföldi turizmus arányának növelése,
- lakosság egészségi állapotának megőrzése.

A Széchenyi terv 10 évre szólt (2001-2011), jelenleg az új Széchenyi Terv van életben. Ez az új stratégia az ország termálvíz készletének és geotermikus adottságainak jobb és hatékonyabb kihasználását célozza meg, valamint az egészség megőrzését és helyreállítását, az egészségtudatos életmódot szolgáló termelő és szolgáltató iparágakat kapcsolja harmonikus rendszerbe. A program központi eleme tehát a termálvíz készlet komplex hasznosítása és a ráépülő termékek és szolgáltatások egységes rendszerbe foglalása.

Főbb célkitűzések:

- elmaradott térségek felzárkóztatása
- geotermikus energia komplex hasznosítása
- OEP finanszírozás bővítése
- nyitás európai biztosítók felé
- nemzetközi jelentőségű gyógyhelyek fejlesztése
- természeti adottságok védelme
- egészségturisztikai oktatás fejlesztése
- gyógyturizmus orvosi szolgáltatásokra alapozva
- gyógytérsegek, gyógyászati szolgáltatások minőségbiztosítása

3. Dél-Alföldi régió

3.1. Dél-Alföld általános bemutatása

Ez a régió a legnagyobb statisztikai régióknak számít, és Magyarország területének egyötödét jelenti. Területe 18 339 km². A régió Bács-Kiskun, Csongrád, és Békés megyéket foglalja magába. Annak ellenére, hogy a legnagyobb régió, mindössze csak 254 településsel rendelkezik, ugyanis 85%-a termőterület. Itt a legerősebb az urbanizáció, ugyanis a régió lakosságának (1, 377 millió) a 67%-a él városokban. A lakosság főleg a 3 megyeszékhelyre (Kecskemét, Szeged, Békéscsaba) és a Duna menti, nyugati vidékre koncentrálódik. Dél-Alföld településhálózatára igen jellemző az egyre nagyobb mértékben differenciálódó tanyák léte, melyek szerves részét képezik számos településnek.

A régió Szerbiával és Romániával határos, ezért nem hagyható figyelmen kívül erős határ menti és tranzit jellege. Az útvonalak legtöbbször északról délre és nyugatról keletre a két szomszédos országba vezet. Ez is jelentős hatással van az idegenforgalomra, ugyanis a legtöbb külföldi a határon átlépve csak igénybe veszi a szolgáltatásokat, és már meg is vissza. Tehát a vendégforgalom nem arányos a vendégéjszakák számával.

Az országban a Dél-Alföld gazdasági helyzete messze elmarad az ország gazdasági helyzetétől, ugyanakkor jobb a helyzete az észak-alföldi és észak-magyarországi régióknál. A régióban az ország összes vállalkozásának kb. a 14%-a működik (2010-es adatok alapján). Gazdasági növekedése lassú volt az elmúlt évtizedben, körülbelül fele az országos ütemnek, valamint fokozatosan romlik, ami gyenge versenyképességet eredményez. A foglalkoztatás is egyre inkább leszakad az országos átlagtól, egyre nagyobb lesz a munkanélküliség. Az ezredfordulóig fokozatosan csökkent a munkanélküliek száma (2000-es adatok alapján 27,7 e fő), onnantól viszont megint emelkedésnek indult, főleg a gazdasági válság idején. 2012-ben a KSH adatai alapján 57,4 e fő munkanélkülit számláltak a régióban (3. ábra). Ez 6%-ot jelent az országos értékhez képest, ami Közép-Magyarország, Észak-Alföld, és Észak-Magyarország után negyedikként áll a sorban. A KSH további adatai alapján a foglalkoztatottak száma 49%, míg a gazdaságilag nem aktívak 45%-ot tesznek ki a régióban. Gazdasági szerkezetében a mezőgazdaság jelentősége csökkent, annak ellenére, hogy a térség majdnem 80%-a termőterület és a kistérségek körülbelül felében a legfontosabb ágazat, igen magas foglalkoztatási aránnyal. A 2012.évi népszámlálási adatok alapján a régió összes foglalkoztatottjainak 9,8%-a a mezőgazdaságban, 29,4%-a az iparban, és 60,8%-a a szolgáltatási ágazatban dolgozik. Ezek alapján kiszámolva a dél-alföldi foglalkoztatottak aránya a mezőgazdaságban csupán 1,23%-át, az iparban 3,7%-át, míg a

szolgáltatás szektorban 7,65%-át teszi ki az országosan foglalkoztatottak arányának.

Közlekedésére jellemző az országot is meghatározó fővárosközpontú, sugaras közúti hálózat. Fő tengelyeit a Budapestről induló gyorsforgalmi és főutak alkotják. Az Észak-Alföldi régióval együtt a közúthálózatának sűrűsége többnyire összhangban van a térség gazdasági fejlettségével és településstruktúrájával, ugyanakkor hiányoznak azt kiegészítő gyűrű irányú közlekedési útvonalak. 2008-ban az utak kb. 64%-a nem felelt meg a műszaki követelményeknek. Ezek az utak Békéscsaba kivételével az összes megyeszékhelyet érintik. A Dél-Alföld vasúti közlekedése szintén sugaras hálózatú, és 1338 működtetett vasútvonalat számláltak 2008-ban, tehát az országos vasúthálózat mintegy 18,4%-a található ebben a régióban. Légiközlekedésre nincs lehetőség annak ellenére, hogy Szeged, Kiskunfélegyháza, Békéscsaba, Kecskemét, Kalocsa repülőterei alkalmasak lennének személyi utasforgalom lebonyolítására. A vízi közlekedésben a Duna, Tisza, és a Körös egyes szakaszai jelentik a legfontosabb szállítást, de több vízfolyás fontos sporthajózás és vízi turizmus szempontjából.

3.2. Dél-Alföld turizmusa

Mint minden területnek, így a dél-alföldi régióknak is megvannak a jellegzetes vonásai, imázsa, mely megkülönbözteti a régiót az ország más nagytájtól. A Dél-Alföld esetében a természeti értékek a legjellemzőbbek, ide sorolhatóak a termál- és gyógyvizek, folyók, tavak vízi adottságai, védett természeti értékek, napsütéses órák magas száma, valamint a fejlett homoki szőlő- és gyümölcs kultúra adta lehetőségek. A régió területének több mint 6%-a áll természetvédelem alatt, ide tartoznak három nemzeti park egyes területei (Körös-Maros NP, Duna-Dráva NP, Kiskunsági NP), valamint a Pusztaszeri, Mártélyi, és a Dél-Mezőföldi Tájvédelmi Körzet. A térség természeti környezetének meghatározói a Duna, Tisza, és a hozzá kapcsolódó folyók. Számos folyó szeli át a tájat, melyek ártereinek egy része ritka, védett madárfajok élő megfigyelőhelye, míg a folyók és az azt övező erdők a vízi sportok és a természetjárás kedvelői számára nyújt számtalan lehetőséget. A Dél-Alföld a természeti adottságok tekintetében jelentős kínálattal rendelkezik vízi-, gyalogos-, kerékpáros-, lovas-, vadász-, horgász-, és ökoturizmus szélesebb körű elterjedéséhez.

Vonzerői közül kiemelendők még a történelmi városok, melyek egyházi és világi emlékekkel egyaránt büszkélkednek. A nemzetiségi lakosok hagyományait őrző és néprajzi adottságokra épülő programok bírnak még kiemelt jelentőséggel, melyek közül kiemelendők a gasztronómiai programok (fesztiválok, főzőversenyek, borbemutatók, népünnepélyek).

További nagy kulturális rendezvények a Szegedi Szabadtéri Játékok, Gyulai Várjátékok, Hírös Hét Fesztivál, Csabai Kolbászfesztivál, Bajai Halászléfőző Népünnepély. Ezeken felül olyan hungarikumokkal büszkélkedhet a régió, mint gyulai kolbász, csabai kolbász, békési szilvapálinka, kecskeméti barackpálinka, makói vöröshagyma, szegedi téliszalámi, és a szegedi fűszerpaprika-őrlemény. A hungarikumokhoz nem tartozó, ugyanakkor a területre jellemző értékek a szegedi papucs, a Szőregi rózsa, halászlé, csongrádi borvidék borai (Olaszrizling, Kadarka, Kékfrankos).

A régióra három féle turizmus jellemző, mint a falusi turizmus, lovas turizmus, és a gyógyturizmus. Tájjellegéből adódóan a falusi turizmus manapság erőteljesen fejlődő fajtája a turizmusnak, ahol az emberek élvezhetik a csendet, a friss levegőt, a házilag elkészült ételeket és italokat, valamint a falusi hangulatot. Ha nincs különösebb vonzerő a környéken, ez a turizmuság jelenti az egyetlen lehetőséget a turizmus bekapcsolódásába.

A turizmus másik ága, mely ebben a régióban még jelentős, a lovas turizmus. A lovas turizmusnak dolgozó vállalkozások száma a Dél-Alföldi régióban 29 vállalkozás, így 21%-a a lovas vállalkozásoknak itt található. A legtöbb Bács-Kiskun megyében, míg csak néhány vállalkozás található Csongrád és Békés megyében.

A Dél-Alföld gazdag termálvíz készlettel rendelkezik, melyek jelentős része minősített gyógyvíz, ami a geotermikus gradiens magas értékeinek köszönhető. A régió egyre jobban kezdi kihasználni ezt az adottságát az idegenforgalom szempontjából, hiszen a többi régióhoz képest elég elmaradott, valamint nincsenek olyan értékei melyekre lehetne alapozni, hogy azzal invitálják a turistákat. A gond azonban, hogy a gyógyvízzé nyilvánítás elég hosszadalmas folyamat, valamint az erre alapozott keresletképes kínálat kialakítása is igen tökeigényes folyamat, melynek megtérülése nem tervezhető előre. A régió termálvíz kincsének kiaknázására és a már meglévő létesítmények korszerűsítésére és továbbfejlesztésére jelentős támogatást kapott pályázatok révén az elmúlt évtizedben. A 2002/2003-as évben 17 fürdő korszerűsítése és felújítása történt meg a Széchenyi program illetve PHARE segítségével, melynek értelmében 4 milliárd állami (és EU) támogatásból közel 12 milliárd forintos beruházás valósulhatott meg (Albel et al., 2010).

Ugyanakkor, a fürdőfejlesztésekkel nem tart lépést a szálláskínálat. Nincsenek meghatározott számú szállodák, főleg nem a gyógyturizmusra épülő gyógyszállók. Minősített gyógyszálló jelenleg csak Gyulán van. Gyopárosfürdön és Dávodon található még olyan szálloda, mely nem éri el a gyógyszállóvá minősítés kritériumait. A kereskedelmi szálláshelyeken belül a szállodák száma és az összes kereskedelmi szállásférőhely száma itt a

legalacsonyabb, épp úgy, mint az egyéb szállásférőhelyek száma. A KSH 2011-es adatai alapján a gyógyszállók mellett a régióban levő összes szállodák aránya, az összes kereskedelmi szállásférőhely 26,3%-a, a régióban összpontosul. Ezzel az Észak-Alföldi régiót megelőzve a 6. helyet foglalja el, a 7 statisztikai régió közül. Az összes kereskedelmi szállásférőhely ezer lakosra jutó értéke 22,7 férőhely. (A Dél-Alföldi Gyógy- és Termálfürdők Közhasznú Egyesületének adatbázisa alapján 2013-ban 17 kereskedelmi szálláshelyet, ebből 2 wellness szállodát, 2 termál szállodát, 17 panziót, 2 apartmant és 1 kempinget számláltak.) A Dél-Alföldre látogatók átlagosan 2,5 éjszakát töltenek el, így az összes régió közül a kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakái ezer lakosra ebben a régióban a legkevesebb, átlagosan 928 vendégéjszaka, míg a többi megyében ez az érték meghaladja az 1000 vendégéjszaka számát is. Átlagosan a szobacapacitás-kihasználtság 28,6% és egy átlagos szoba ár 9862 Ft a régióban. Az átlagos tartózkodási idő több mint fél nappal (a külföldiek esetében több mint egy nappal) marad el az országos átlagtól, ami a régió idegenforgalmának határ menti, tranzit jellegére utal. A KSH előzetes turisztikai adatai alapján 2012. január-augusztusi időszakában a vendégek száma 2,7%-kal, a vendégéjszakák száma 5,3%-kal nőtt Dél-Alföld kereskedelmi szálláshelyein az előző évhez képest. Mindezek mellett a kereskedelmi szállásdíj bevételei is emelkednek, 2011-ben 61,1%-kal, 2012-ben pedig további 8,4%-kal nőtt. Ezzel a második legnagyobb növekedést produkálva a régiók között.

A régióba látogató külföldiek aránya 2006-ban mindössze 4,9% volt, majd folyamatos csökkenésnek indult egészen 2009-ig, amikor is az arányuk már csak 3,2% volt az ország többi régióihoz képest. Később a gazdasági válság ellenére megnőtt az arányuk, mert következő évben már 4% volt, míg a tavalyi évben, 2012-ben 5,1%-ot számláltak a Dél-alföldi régióban (4. ábra). A külföldiek aránya a kereskedelmi szálláshelyeken mindössze 24,1%. A Dél-Alföldre látogató külföldiek leginkább szerbek, románok, lengyelek, németek és bulgárok. A szintén előzetes 2012-es KSH adatai alapján dinamikusabban nőtt a külföldiek vendégforgalma. Főleg a szerbek vendégéjszakái emelkedtek 34,7%-ról 53,4%-ra, ezzel a szerb piac stabilan a régió első legjelentősebb küldő területévé vált.

A turizmus forgalmának döntő része városokra koncentrálódik, a három kiemelt jelentőségű turisztikai város, mely egyben a turizmus motorja is: Szeged, Gyula és Kecskemét. A régió szálláshelyeinek több mint 40%-a, és a turisztikai forgalmának több mint a fele összpontosul a nagyobb városokra. Ugyanakkor mára már a falvak vendégforgalma is növekedésnek indult a termálfürdő kihasználtságának köszönhetően.

A rendszerváltás után a megyék pozíciói is átalakultak és a közöttük levő különbségek is egyre jobban látszódtak. A legtöbb turista Csongrád megyében számlálható, majd Békésben és végül a legkevesebben Bács-Kiskun megyébe látogatnak el. Csongrád megyében található a kereskedelmi szálláshelyek 22,6%-a, és az odalátogató külföldiek aránya is 31,2%. Ennek ellenére Békés megyében a leghosszabb a tartózkodási idő, a legkevesebb pedig Bács-Kiskun megyében. A vendégszámhoz hasonlóan a vendégéjszakák száma Békés megyében kisebb növekedésnek indult, Csongrád megyére stagnálás jellemző, míg Bács-Kiskunban egyértelműen csökkenés tapasztalható. Ezt mutatja az is, hogy 2011-ben a vendégéjszakák száma Békés megyében már 3,1 éjszaka volt, míg a másik két megyében átlagosan a 2 éjszaka volt jellemző.

3.3. Dél-Alföld egészségturizmusa

A régió területének nagy része alatt felbecsülhetetlen kincs lapul. Ez nem más, mint a megannyi ásványi és termálvíz, mely többségének bizonyítottan is gyógyító hatása van. Ezek legfőképpen az alkalikus vizek csoportjába tartoznak, tehát nemcsak fürdő, hanem ivókúraként is kiválóan alkalmazható mozgásszervi- és emésztőrendszeri betegségek esetén. Valamint kiemelendő a természetes gyógytényezők közül a makói gyógyiszap. A régió fürdői közül a Gyulai Várfürdő emelkedik ki, mely országosan is elismert gyógyfürdőhely. Fürdőparkjával, wellness szolgáltatásaival és teljes körű gyógyászati szolgáltatásaival a pihenni vágyó fürdővendégek Mekkája. A Dél-Alföldi Gyógy- és Termálfürdők Közhasznú Egyesületének felmérése szerint jelenleg a régióban 35 fürdő található, ebből jelenleg elfogadott fürdők a kiskunmajsai, békési, gyomaendrődi, csongrádi, szegedi, szentesi, és a gyulai, emellett továbbiak is igénylik a gyógyfürdő minősítést, és a termálvíz gyógyvízzé való minősítése is folyamatban van.

Magyarországon jelenleg 14 gyógyhely található, ebből mindössze csak 1 helyezkedik el a Dél-alföldön, mégpedig Gyula (Békés megye). Ez azzal magyarázható, hogy annak ellenére, hogy a Dél-alföld termálvízben bővelkedik, gazdasági elmaradottsága miatt nem tudja teljesíteni a feltételeket, hogy számos térsége gyógyhellyé váljon. A gyógyhellyé válásnak a követelményeihez tartozik, hogy valamely település egésze vagy meghatározott része természetes gyógytényezővel rendelkezik, valamint az ahhoz szükséges gyógyintézmények is biztosítottak. További fontos feltétel a betegek számára biztosított nyugalom, infrastruktúra kiépítettsége, a gyógyfürdő közvetlen környezetét a fő közlekedési vonalak, de még a kisebb közutak is elkerülik, valamint a gyógyfürdő nyitvatartási periódusa alatt legalább egy szakembernek elérhetőnek kell lennie, aki pontos ismeretekkel

rendelkezik. Az Országos Gyógyhelyi és Gyógyfürdő Főigazgatóság minősíti a területet gyógyhelyé.

A Dél-Alföldi Régió Területfejlesztési Koncepció egyik programja az integrált gyógyturizmus fejlesztés, a termálvíz többcélú hőenergia-hasznosítási programja. A gyógyhatású termálvíz fő hasznosítása az idegenforgalomban történik, ugyanakkor a termálvízzel felszínre hozott geotermikus energia többlépcsős és több célú hasznosítása is kialakult. A régió kiemelkedően gazdag termálvízben, és ennek értelmében, termálenergiában is. A régió nagy részére jellemző, hogy szinte mindenütt van forróvízadó termálkút. Ezek hőenergiája legfőképpen fűtésre használható, ami jelenti a közintézmények, és akár a lakótelepi lakások fűtését is, még a mezőgazdasági fóliasátrak fűtése is megoldható ennek segítségével. A termálvíz hőfokától függ, hogy az milyen hőhasznosítási célokra alkalmazható. 100°C feletti hőmérséklet esetén villamos áram termelése már megoldható, 70-100°C között leginkább a mezőgazdaságban használják fóliasátrak, üvegházak fűtésére, 20-50°C között balneológiai gyógykezelések alkalmazására használják fel, 20-35°C között pedig haltenyésztésre alkalmazzák. Az ezekhez szükséges hőenergia termelő és átalakító berendezéseket megfelelően ki kell alakítani, valamint a vízszállító fűtési csőhálózatot kiépíteni. A maradék kihűlt ún. csurgalékvizet visszasajtolják, amely vagy ugyanott történik ahonnan kisajtották, vagy egy másik kúton keresztül jut vissza az eredeti rétegbe.

A Széchenyi Terv egészségturisztikai keretein belül 2000 és 2004 között mintegy 13 fürdő fejlesztése történt meg közel 5 milliárd forintnyi támogatással, és közel ugyanennyi önkormányzati és vállalkozói tőkével. Ennek eredményeképpen közel 16 milliárd forint termelődött.

Az új Széchenyi Terv egészségturisztikai keretein belül közel 95 pályázatot írtak ki, melyből Csongrád megyében 41, Békés megyében 25, Bács-Kiskun megyében 29 pályázat valósítható meg. Az összesen rendelkezésre álló keretösszeg mintegy 24 milliárd forint. A pályázatok legfőképpen a turisztikai attrakciók, egészségügyi turizmus szolgáltatások, üzleti célú szálláshelyek fejlesztését, valamint a helyi és térségi turisztikai desztináció menedzsment szervezetek létrehozását és fejlesztését foglalja magában.

Minden beruházás, ami létrejön, egyben multiplikátor hatást indít el a gazdaságban. A beruházások növekedésével a fogyasztás és a foglalkoztatottság szintje is emelkedik. Az egészségturizmus területén történő beruházások közel 100 új munkahelyet teremtenek, amely a nemzetgazdaságban 214 új munkahelyet teremt.

3.4. A dél-alföldi régió turisztikai SWOT analízise

Erősségek:

- A régió sajátos, jellegzetes arculata, természetföldrajzi adottságai
- Átlagosnál magasabb napsütéses órák száma és folyóvizekben leggazdagabb régió
- Sokszínű, érdekes, és sajátos kultúra (kulturális rendezvények és programok, kulturális örökség, épített környezet)
- Dél-Alföld számos hungarikum „otthona”, valamint megannyi jellegzetes érték
- Nemzeti sokszínűség a régióban
- Magyarország legnagyobb termál és gyógyvíz kincse a régióban található
- Jelentős tranzit forgalom
- Erős belföldi vendégforgalom
- Élénk önszerveződés (civil szervezetek)
- Működő Tourinform hálózat
- A konferencia- és kongresszusturizmus kiépülése és nemzetközi rendezvények megszervezése a régióban

Gyengeségek:

- Közlekedési infrastruktúra hiányosságai (gyorsforgalmi utak és hidak hiánya, Békés megye az a terület, ahol nincs egyszámjegyű főút)
- Turisztikai infrastruktúra színvonala és kihasználtsága nem megfelelő
- Nyugat-Európától és Budapeستől való nagy távolság, és a szomszéd országok limitált fizetőképessége
- Alacsony az átlagos tartózkodási idő
- Rövid turisztikai szezon
- A turisztikai marketingkommunikáció hiánya, a kínálati elemek nem megfelelő pozicionálása, nem hatékony kommunikációja
- Turisztikai vállalkozások indításához szükséges tőke nem áll rendelkezésre
- Regionális programok, programcsomagok hiánya
- Kis- és középvállalkozások gyakori szakképzetlensége
- Nyelvtudás hiánya
- Falusi környezet gyakran nem nyújt vonzó képet
- Felszíni vizek szennyezettsége, és a felszín alatti vizek veszélyeztetettsége

Lehetőségek:

- EU-s pályázatok és a keret összegének növekedése
- Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiához való tudatos kapcsolódás
- Növekvő érdeklődés az egészségturizmus iránt
- Turizmus marketingkommunikációs eszközeinek és módszereinek bővülése
- Magán egészségpénztárak számának és taglétszámának a növekedése
- Számos multinacionális cég keres terjeszkedési lehetőséget

Veszélyek:

- Közlekedési infrastruktúra elhúzódása
- A vártnál kevesebb vállalat települ a régióba
- Szélsőséges időjárás, természeti katasztrófák
- Közbiztonsági helyzet esetleges romlása
- Együttműködés hiánya, erős rivalizálás, gyenge érdekérvényesítő képesség, fejlődés nem zajlik kellő ütemben
- Horvátország „elszívó” hatása
- Folyószennyeződések esetleges tovább fokozódása

3.5. Dél-Alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság

Dél-Alföldön a DA-RIB végzi a turizmussal kapcsolatos feladatokat. A Dél-Alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság 1998. április 7-én alakult meg Kecskeméten. Létrejöttének célja, hogy a régió turizmusának irányítási és szervezeti rendszerét fejlessze, a régió turizmus fejlesztési stratégiáját kialakítsa, valamint a Területfejlesztési Tanácsok munkájában is aktívan részt vesz. A Dél-Alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság jelentős és kiemelt munkákhoz szakmai segítséget nyújt. Delegált tagjai vannak a bizottságnak a kiemelt területek Vízgazdálkodási Tanácsában is. Az igazgatóságon keresztül folyamatos a kapcsolattartás az önkormányzatokkal, a kistérségi egyesületekkel. A tagok részt vesznek minden olyan konferencián, összejövetelen, ahol a régió turizmusát érintő kérdésekben a DA-RIB elképzelése, ajánlása megjelenhet. A bizottság civil szervezetek bevonásával is aktívan kezdeményez, és részt vesz azokon a rendezvényeken, amelyek a turizmus szerepvállalásait növelik. 2007 óta a regionális turisztikai pályázatokat kiírásáért és elbírálásáért is felelős. A pályázati keretösszeg a régióban 1999. és 2008. között összesen 1 070 millió forint volt, ebből összesen 473 pályázat valósult meg.

A Dél-Alföldi régióban 2007. és 2013. között mintegy 46 milliárd forint jutott turisztikai célokra. Az Új Magyarország fejlesztési terv Dél-Alföldi régiót érintő turisztikai kerete az elképzelések alapján két alapvető konstrukcióra ágazik. Egyrészt „A versenyképes turisztikai termék és attrakciófejlesztés” című projektre 34,4 milliárd forint, míg „A turisztikai fogadóképesség javítása” című projektre 11,6 milliárd forint jut. Az akcióterv során prioritást kaptak a régió kedvező adottságai, mint a gyógyhatású termálvíz készlet, épített örökségek (múzeumok) turisztikai célú fejlesztése, a borturizmus, a lovas turizmus, és a gasztronómiai látványosságokhoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése.

[\(http://www.delmagyar.hu/szeged_hirek/megalakult_a_regionalis_idegenforgalmi_bizottsag_/2010239/\)](http://www.delmagyar.hu/szeged_hirek/megalakult_a_regionalis_idegenforgalmi_bizottsag_/2010239/)

4. Mórahalom ismertetése

4.1. Mórahalom története és általános jellemzése

Mórahalom Szegedtől 20 km-re, valamint a Szerb határtól mintegy 15 km-re található kisváros Csongrád megyében. Mivel a Dél-Alföldön helyezkedik el, ezért erre a térségre is elmondható, hogy természeti adottságaiban jellemző az évi magas napsütéses órák száma, amely körülbelül 2000 óra. Éghajlatára jellemző a forró, meleg nyár és a hideg tél. Évente körülbelül 400 mm csapadék esik a térségben. Ezért összességében elmondható, hogy a város klímája ingerklíma, tehát teljesen a természeti tényezőkre alapszik, mégpedig a magas napsütéses órák számára, és az erős éghajlatváltozásra.

A mai kisváros a tanyasi világból nőtte ki magát, és vált önálló várossá. Első említése 1729-ből származik. Neve nem a híres íróról kapta a nevét, hanem az ott élő neves Móra családról. A halom szó pedig a homokhátsági homokdombokból eredeztethető. A mostani város akkor még csak tanyának számított, mely Szeged-Alsóközpontoz volt csatolva, majd 1892-ben lett a tanyavilág központja. Emellett Szeged város létrehozta közigazgatási központjaként a város alsótanyáiból az akkori Alsóközpontot. Ekkor épültek ott az első középületek. 1950-től Alsóközpont önálló községgé vált, akkor már Mórahalom néven, majd 1970-től nagyközség. Az egyre nagyobbá váló településen a közigazgatás is kezdett átszerveződni, több település körzetközpontjává vált. 1989-ben kapott városi rangot. Napjainkban, a kisvárosban több mint 5000 fő számlálható, valamint az infrastruktúra is megfelelően kiépített. A szennyvíz, ivóvíz, gáz- és villanyhálózatok teljesen kiépültek, az útburkolat is az utak 80%-án szilárd, valamint Szegeddel kerékpárút köti össze a kisvárost a főút mentén. A dél-alföldi településekkel ellentétben nyugat-európai kistelepülésnek számít. Ennek oka, hogy az utak aszfaltozottak, több kilométeres a kerékpárút, új vagy felújított középületek szolgálgják a lakók mindennapjait, és a közművesítés is teljesen kiépített. A Dél-Alföldi régió legdinamikusabban fejlődő kisvárosa, ezt az is bizonyítja, hogy Szeged és Hódmezővásárhely után elnyerte a Magyar Turisztikai Társaság Hild János építésmesterről elnevezett díjat.

Látnivalók terén a kisváros egyre többet tud nyújtani az odalátogatóknak. Ezeket főleg az utóbbi években alakították ki. A kisváros mellett található egy csónakázó tó, Nagyszéksós-tó, amely védett madaraknak ad otthont. Csónakázásra is lehetőség van, azonban sajnos nyári időszakban a nagy szárazság miatt a tó kiszárad. A csónakázás mellett bivalysimogatási lehetőséggel is várja a kisváros az odalátogatókat a bivalyrezervátumban, mely 2008-ban épült. Mellette egy erdei iskola is található. Ezeket egy

tanösvény köti össze egy kisebb dombon álló kilátóval, ahol a látogató a bivalygulya mindennapjait figyelheti meg. Nemrégiben épült a lovaspark is, mely hatalmas mérete miatt számos versenynek adhat otthont. Mellette a fedett lovascsarnok nemcsak a versenyzők számára elérhető, hanem a tanulni vágyóknak is lehetősége adódik kipróbálni ezt a sportágat. Jelenleg, 2013-ban a lovaspark kibővítésének munkálatai folynak, melyből egy komplex lovasközpont válik. A kisebb-nagyobb rendezvényeknek is otthont adó Aranyszöm Rendezvényház várja az odalátogatókat, melynek színházterme 300 fő befogadására képes, valamint dísz- és báltermében nemcsak rendezvények, konferenciák, hanem különböző kiállítások is szervezhetők. A kisváros önkormányzata a dél-alföldi operatív program segítségével kialakították a homokháti emlékházat, mely Klebelsberg Kuno munkásságát mutatja be, valamint a lakosok által összegyűjtött tárgygyűjtemények tekinthetők meg. A Emlékházhoz kapcsolódva a melléképület felújításával létrehoztak egy rétesházat, amely egy rétes készítő műhelyből és egy szabadtéri kiállító- és fogyasztótérből áll. A kisváros legnagyobb ékszere, mely az odalátogató fő célja, maga a gyógyfürdő, mely 1964-ben épült. Napjainkig számos fejlesztésen ment keresztül és vált gyógyturisztikai központtá.

4.2. Európai Unió és hazai támogatások

4.2.1. A város fejlődését szolgáló támogatások

Mórahalmon az emberek főleg mezőgazdaságból élnek, ezt tartják a legfontosabbnak, melyhez a kiváló éghajlati viszonyok, kedvező természetföldrajzi adottságok, jó termőföld, valamint a gazdák tapasztalatai és szaktudásai, hagyományai mind hozzájárulnak. Az Európai Unióhoz való csatlakozás után Magyarország egyik fontos feladatává vált, hogy elősegítse a magyar régiók uniós szinthez való felzárkózását, valamint a hazai régiók közötti különbségek csökkentését. Az Európai Unió olyan célkitűzéseket hozott, melyek a legelmaradottabb térségek felzárkóztatására irányulnak a méltányosság, szolidaritás, és igazságosság elvéből kiindulva. Mórahalom és térségének helyzete megfelelt ennek az állapotnak, ezért a város számos támogatást igénybe is vett. A település hamar felismerte a helyzetét és lehetőségeit, amellyel komoly erőfeszítéseket tehet a felzárkózás irányába. Számtalan Uniós és hazai támogatást is elnyert, ezért pályázati aktivitásával és következetes városfejlesztésével kiemelkedő eredményeket ért el, és példaértékű fejlődést mutatott.

4.2.1.1. Európai Unió csatlakozást megelőző pályázati támogatások

Az Európai Unió három olyan támogatással, előcsatlakozási alappal rendelkezik, amely a térség felzárkóztatására irányul. A Phare és az ISPA a területfejlesztésre, míg a Sapard a vidékfejlesztésre helyezi a hangsúlyt.

A Phare előcsatlakozási alapba főleg az intézményfejlesztések és az azt igénylő eszközbeszerzések és építkezések tartoznak. 2001-2004. között az alábbi pályázati támogatások valósultak meg a térségben:

- 2001-2002-ben elindult a tanyai szolgáltató program, mely sok idős ember életét könnyítette meg.
- Gondozási Központban házi ápolási szolgálatot hoztak létre 2001-2002-ben, valamint egy 21 fős iskolabusz beszerzését is elnyerte a város.
- 2003-ban megvalósuló gyógyfürdő fejlesztése a Széchenyi terv keretében Phare segítséggel valósult meg, mintegy 360 millió forintos támogatási összegből.
- Kidolgozták „A jövő iskolája „ programot 21 általános iskola részvételével, mintegy 60 millió forintos támogatási összegből.

A második előcsatlakozási alap az ISPA, melyben a kiadások környezetvédelemi, valamint a közlekedési problémákra irányulnak. Ennek a támogatásnak a segítségével a kisvárosban hulladékudvar és átrakó állomás kivitelezése kezdődött, és a szegedi hulladéklerakóhoz való csatlakozást is megoldották 2003-ban, 40,6 millió forintos támogatással.

A harmadik előcsatlakozási alap, a SAPARD célja a mezőgazdaság és vidékfejlesztés. Támogatásai lényegében a közös agrárpolitikára való felkészülést szolgálják a csatlakozásig. A következő projektek valósultak meg Mórahalmon:

- 2003-ban a város külterületein útburkolatot építettek, gázvezetési pályázatot nyertek, a külterületi lakosságot bekapcsolták az információs hálózatba, valamint az állatfelvásárlótelep is infrastrukturális fejlesztésen esett át, ez összesen mintegy 61,5 millió forintból.
- 2004-ben a Homokhát Térségi Agrár Ipari Park energia ellátását fejlesztették, a Dél-Alföldi Regionális Agrár-logisztikai Centrum technológia szintjének emelése is megtörtént, valamint megépült a Mórakert Szövetkezethél egy áruszállító és egy tároló csarnok, ez összesen 284,5 millió forintos támogatással.
- 2005-ben a Széksósi örökség megőrzése érdekében az erdei iskola felújításra került, valamint turisztikai fogadóhelyek kialakítására is sor került, melyre mintegy 57 millió forintos támogatást kapott.
- A gyógyfürdő mellett található Szent László park természeti és tárgyi elemeinek védelme és felújítása 50 millió forintos támogatással történt meg.

- Megvalósult egy ifjúsági foglalkoztató kialakítása 49,9 millió forintos támogatásból.

Az előcsatlakozási alapok által kapott támogatásokat a csatlakozás időpontjáig lehetett kihasználni, melyek megalapozták a későbbi továbbfejlesztési stratégiai irányokat.

4.2.1.2. Európai Unió támogatások a csatlakozás után

A csatlakozás után nem állt meg a támogatások nyújtása. A kisváros szinte pályázatokból él, annak segítségével végzi a fejlesztéseket, építéseket, stb., amellyel egyre szebbé és gazdaságosabbá teszi környezetét. Mórahalom önkormányzata évente 150-200 pályázatot nyer el. Az uniós támogatások a kisvárosban az alábbi területekre irányulnak, mint a Concerto program, környezetvédelem és geotermia, város rehabilitáció, közlekedés, turisztika, ipari park, egészségügy, oktatási és ifjúsági cél, valamint egyéb az előbbi témák alá nem tartozó támogatások.

Jelen dolgozat alapján a turisztikai pályázatokat lehetne kiemelni, amelyekből a következők valósultak/valósulnak meg:

- Hotel Colosseum wellness és konferencia szálloda létrehozása, melynek a célja egy minőségi szálláshely kialakítása volt. A forrás az alábbiak szerint oszlott meg: 30% DAOP turisztikai fejlesztés, valamint 70% magántőke és hitel. A projekt támogatásának összege 512 295 000 forint volt.
- Borház kialakítása során olyan helyet szerettek volna létrehozni, mely egyedi atmoszférával rendelkezik és megfelel borkóstoláshoz alkalmas rendezvényekre. A projekt összes költsége: 118 273 292 forint volt, melyből 50% támogatás, és 50% önerő.
- Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő fejlesztése, méghozzá a szauna világ és a fedett gyermekfürdő létrehozása. A beruházás célja az élmény-szolgáltatások bővítése, egy szauna park létrehozása, fedett gyermekfürdő és fedett csúszda kialakítása. A nettó bekerülési költség 880 millió forint, ebből 50% önkormányzati önerő, és 50% ROP „Dél-Alföld Spa” konstrukció.
- Bivalyrezervátum kiépítése Nagyszéksós-tó közvetlen közelében. Beruházás célja a vizes élőhely rehabilitációja, Nagyszéksós-tó egykori jellegének visszaállítása, és a turizmus bővítése.
- Csónakház, móló és túraútvonal kiépítése Nagyszéksós-tó körül. Összesen 74 314 938 forintba került, melyből 50% önerő és 50 % támogatás.
- Bemutatóház kialakítása, mely Klebelsberg Kúnó szellemi, kulturális és gazdasági örökségét mutatja be. Célja Klebelsberg Kúnó munkásságának bemutatása, valamint egy réteskészítő műhely kialakítása szabadtéri kiállítóval és fogyasztó helyiséggel. A pályázat összköltsége 105 473 600 forint, melyből 83,5% támogatás és 16,5% önerő.

- Járóbeteg –szakellátó központ átépítése, korszerűbbé tétele, mely során a gyógyszerellátásokat bővíteni kívánják (1500 m²-re növelve a gyógyászati szárnyat), digitális technológia használata kerülne előtérbe. Négy alapszakmának adnak otthont a központban, mint belgyógyászat, sebészet, nőgyógyászat, és gyermekgyógyászat. A felújításhoz 471 millió forintot kapott az önkormányzat támogatásként, az önerő alap pedig 60 millió volt.

4.3. Szent Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő

4.3.1. Története és általános jellemzése

1964-ben Beszédes Kornél építészmérnök tervei alapján kezdték el építeni a parkban az állandó (nyári-téli) üzemű fürdőt. Ekkortájt találták meg ugyanis a hely igen értékes termálvizét, melyet 660 méter mélyről nyernek. Ez a termálvíz a Pannon östenger üledékrétegeiből nyert alkáli-hidrogénkarbonátos víz. A víz hőfoka 39,5°C-os, és egyaránt alkalmas a fürdőkúra mellett ivókúraként is. Az 1970-es évek elején egy kültéri, 25 m-es gyógymedence és egy kültéri gyermekpancsoló épült meg. Kószó Dezső 2 millió forintos adománya révén 1986-ban valósult meg a 33,3 x 21méteres, 2 méter mélységű, szabványos méretű versenysport medence. 1994-ben megtörtént a termálvíz ásványvízzé 1998-ban pedig gyógyvízzé nyilvánítása. Majd az első történések után 35 évvel, 1999-ben és 2000-ben kezdődtek meg a tervszerű, ütemezett felújítások. Szintén ebben az évben felújították a fürdő előtti Szent László parkot, és egy új, esztétikus Millenniumi Sétány épült a városközpontban. A park magas, lombos fái téli időszakban enyhítik, nyáron hűsítik a környezeti hőmérséklet ingadozásait. A régi gyógyfürdő épületéhez egy fedett fürdőszárnyat építettek, amelyben egy tanmedence és egy gyógymedence került kialakításra, valamint elkészült a kültéri úszómedence új csempeburkolata és a szűrőberendezések. 2002-ben a létesítmény megkapta a gyógyfürdő minősítést, valamint 2003-ban a kültéri gyógy- és élménymedence került átadásra. Az új fogadóépületben gyógyászati és wellness szolgáltatások, további gyógymedencék, szauna, szolárium, fitnessterem, fodrászat, kozmetika, pedikűr-manikűr várja a vendégeket. A tetőtérben 2 előadótermet alakítottak ki. Szintén ebben az évben kapta a gyógyfürdő a Szent Erzsébet nevet, Árpád-házi Szent Erzsébet tiszteletének jeléül. 2004-ben átadtak egy családi csúszdás élménymedencét, a csúszdás gyermek- és bébipancsolót, valamint az élmény gyógy- és tanmedencét. 2005 augusztusában adták át a fürdő legújabb medencéjét, a rendezvény és koktélmédencét, majd egy évvel később elkészült egy új beléptető épület, öltöző blokkal és vendéglátó egységekkel. Később a következő fejlesztési ütem tekintetében – élményszolgáltatások, gyógyszerellátások, és szálláshely bővítése- 2010 októberében átadták a fedett gyermekfürdőt és a szauna

világot, mely mintegy 3000 négyzetméterrel növelte meg a strand területét. Ennek köszönhetően az intézmény igazi családi fürdővé vált. Valamint a Járóbeteg-szakellátó központtal felújításával együtt egynapos sebészetre is lehetőség nyílt. A fürdő tulajdonosa és üzemeltetője Mórahalom város önkormányzata (Albel et al., 2006). A sorozatos fürdőfejlesztések már elkerülhetetlenek voltak, mert a vendégforgalom alakulása folyamatosan nőtt, az árbevétel is növekvő tendenciát mutatott, és ezáltal az adóbevételek is növekedtek, hiszen az idegenforgalmi adó együtt nőtt a vendégek létszámának növekedésével.

A Szent Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő mára már négy csillaggal rendelkezik a gyógyfürdők minősítésében. A gyógyfürdő olyan termál illetve ásványvízzel működő fürdő, melyben a fürdő mellett más tényezőket, pl. masszázst, iszapkezelést is alkalmaznak. Meg kell felelnie bizonyos higiénés és építészeti feltételeknek. A gyógyfürdőket az Országos Gyógyhelyi és Gyógyfürdő Főigazgatóság minősíti, amely helyi, körzeti, regionális, és országos gyógyfürdőket különböztet meg (Bender, 2008). A gyógyfürdő minősítést a 74/1999. (XII. 25.) EüM rendelet 1. § (1) bekezdése szerinti feltételeknek megfelelően pontozzák, és jelölik. A feltételek mindössze 4 pontból állnak, ugyanakkor annak minden pontjára részletesen kitérnek. Az első az általános telepítési, működési, műszaki, és higiénés feltételek, amely magába foglalja a gyógyfürdő környezetét, infrastruktúráját, megközelíthetőségét, főbejárat kiépítését, belső parkosítást, hulladék elhelyezést, öltözők és medencék kialakítását, vízgazdálkodást. A második feltétel a szolgáltatások, gyógykezelések választéka, színvonala, mely alá a fürdő szolgáltatásai, vendéglátás, valamint a gyógykezelések választéka és színvonala tartozik. Harmadik feltétel a humán felkészültség. Ez alatt a legfontosabb vizsgálati pontok a fürdő személyzetének felkészültsége, szakképesítése, nyelvismerete, valamint formaruházatuk. A negyedik pontban olyanok vannak, amely többlet pontot adhatnak még a gyógyfürdő számára, melyek a három alapfeltételből kimaradtak, de mégis fontosak egy fürdő üzemeltetéséhez, mint videós ellenőrző rendszer, gyógykezelések biztosítása pihenőnapokon, stb. Az alpontok alatt további pontok találhatóak, melyek szintén pontokat jelentenek. Ebből adódik össze az a végleges pontszám, amely által megkapja a gyógyfürdő a megfelelő minősítést. Az elérhető minimális pontszám 76, a maximális pedig 203 (plusz a többletpontok).

A fürdő az utóbbi években teljesen újjászületett és a sorozatos fejlesztéseknek köszönhetően egyre nagyobb népszerűségnek örvend. A szolgáltatásokat illetően, nemcsak a gyógyulni vágyókat, hanem a pihenni, relaxálni vágyókat is megcélozza, ahol egész évben élvezhetik az odalátogatók a szolgáltatásokat. Nyáron 21 medence (14 fedett és 7 szabadtéri) áll a vendégek rendelkezésére, míg télen 16 medence (14 fedett és 2 szabadtéri).

Ehhez jön még a szaunavilág, mely egyedülálló Magyarországon (11 szauna és 1 gőzkabin). A 15.000 m² –es parkosított területen nemcsak gyógy, hanem wellness szolgáltatásokat is nyújt, ezáltal a leginkább megcélzott piaci szegmens az idősek, párok, és családok. Szinte nincs olyan medence, amely ne lenne felszerelve sodrófolyóval, pezsgőpadokkal, dögönyözőkkel, buzgárokkal, kisebb-nagyobb csúszdákkal. Nem csak a kicsik, hanem a felnőttek számára is felüdülést jelent.

A gyógyászati részlegen szakképzett asszisztensek, gyógymasszőrök, gyógytornászok biztosítják a megelőzést, gyógyítást és utókezelést. A betegre azért is van hatással, mert magas ásványi anyag tartalmú alkáli-hidrogén-karbonátos-jódos jellegű a gyógyvize. A betegek a reumatológiai, ortopédiai szakrendeléseken kaphatnak beutalót a különféle kezelésekre, melyek árának nagy részét a társadalombiztosító finanszírozza. Érvényes betegbiztosítási kártyával rendelkező magyar állampolgárok szakorvosi beutaló ellenében kedvezményesen vehetik igénybe a fürdőben található gyógykezeléseket (fizioterápia, vízi és szárazföldi gyógytornakezelések). Jelenleg több mint 30 féle kezelés áll rendelkezésre, és legfőbb céljuk, hogy a fürdő térd és váll problémákra specializálódjon, és centrumává váljon. A wellness kínálatába tartozik a szaunavilág, úszómedencék, fitnessterem, számos élménymedencék és a különböző ápolások, mint masszázs, fodrászat, manikűr-pedikűr, kozmetika, stb., mely mind a test és lélek feltöltődését szolgálja.

4.3.2. Marketing- mix – 7P

4.3.1.1. Szolgáltatástermék

A Szent Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő igazán tág szolgáltatási körrel rendelkezik, elsősorban természeti adottságának, a gyógyvíznek köszönhetően. Ide érkezve mindenki megtalálhatja a számára megfelelő lehetőséget a kikapcsolódásra vagy gyógyulásra. A fürdő alapszolgáltatásait a medencék, szaunák és a gyógyászati részleg nyújtja. Az üdülni vágyók nyáron 21, míg a téli időszakban 16 medencét (14 fedett és 2 szabadtéri) vehetnek igénybe, és az országban egyedülálló szaunavilág egész évben kipróbálható. A gyógyászati részlegben 30 féle kezeléssel igyekeznek elősegíteni a betegek gyógyulását. A kezelések nagy részét orvosi felügyelet mellett vehetik igénybe a látogatók szakképzett gyógytornászok és gyógymasszőrök irányításával. A nyaralni és gyógyulni vágyók számára az alapszolgáltatásokon túl több kiegészítő szolgáltatás áll rendelkezésre. Azok számára, akik a négy kabinból áll szauna parkot szeretnék felfedezni, lehetőségük van kipróbálni a termálvizes relax medencét, Kneipp medencét, jégkása kutat és csobbanó medencét, melyek használatáért nem számítanak fel külön díjat. A gyógyászati részleget igénybe vevők fizioterápiás, wellness,

masszázs, kozmetikai, manikűr-pedikűr és fitness szolgáltatásokat is vásárolhatnak, melyeket a medencéket felkereső nyaralók is igénybe vehetnek extra díj ellenében. A családosan, kisgyermekkel érkezőknek a fürdőben biztosítanak többek közt pelenkázót és gyermek játszóházas lehetőséget is. A családi csúszdán minden csúszásról fotót készítenek, amelyet nyomtatva vagy digitálisan is meg lehet vásárolni. Mindezekon kívül kölcsönözhető úszósapka, napozóágy, röplabda és vízilabda. A Szent Erzsébet Gyógyfürdő esetében származtatott szolgáltatások köréről nem beszélhetünk, csupán alap- és az azt kiegészítő szolgáltatásokat tudjuk vizsgálni, bemutatni.

4.3.1.2. Ár és fizetési feltételek

A Szent Erzsébet Gyógyfürdőben minden hagyományos árpolitikai módszer megfigyelhető. A fürdő belépődíjainak és az egyéb szolgáltatások árazásánál különböző árdifferenciálási módszereket is alkalmaznak. Időbeli differenciálás szempontjából megkülönböztetnek téli és nyári időszakot, melyek közt az árak és az igénybe vehető szolgáltatások tekintetében is különbséget tesznek, továbbá a napi jegyek között találhatóak 16 óra utánra szólók, és olyanok, amik csak a hét bizonyos napjain vehetők igénybe, ezek mindegyike alacsonyabb áron vásárolhatók meg. A gyógyfürdőben alkalmazzák a felhasználó szerinti árdifferenciálás lehetőségét, mellyel felnőtt, diák, nyugdíjas (csak 60 év felett), kölyök (1-5 év) csoportokra osztják a látogatókat. Ezen kívül differenciálják az árakat mennyiségi kritériumok szerint (pl. csoportos, családi kedvezmény, testnevelés óra keretén belüli úszásoktatás) és térbeli szempontok alapján (mórahalmi lakosok számára szóló kedvezmények). Az 1961 óta fennálló és folyamatosan fejlődő Mórahalmi Gyógyfürdő 21 medencéből, 11 szaunából, 15.000 m²-es parkosított területből és egy háromemeletes épületkomplexumból áll. Az épületek és berendezések fenntartása, fejlesztése nagy fix költségekkel jár, mint például közműdíjak, fizikai eszközök, mosószeres, jogdíjak, további fix költségként merülnek fel a kiszolgáló személyzet bérköltségei és járulékai és az egyéb közterhek is. Feltehetőleg ezen fix költségek összege jóval meghaladja az egyszeri igénybevétel költségösszegét, ami a belépő regisztrálása, az egyszeri kezelés során elfogyasztott fizikai tartalmak és a szolgáltatás nyújtás költségéből áll.

4.3.1.3. Hely – Csatornapolitika

A mórahalmi Gyógyfürdő elsősorban direktértékesítési csatornát alkalmaz, általában saját terjesztéssel. A látogatók a szolgáltatást az igénybevétel helyén, a létesítmény pénztáraiban vásárolhatják meg. A vásárlók árakról, akciókról, feltételekről és a szolgáltatási körökről online, a fürdő honlapján vagy e-mail és telefonos úton tájékozódhatnak. Előfordulhat azonban az is,

hogy a látogató nem közvetlenül a fürdőben vásárolja meg a szolgáltatást, hanem valamely online aukciós oldalon (pl. kuponvilág) nyeri el vagy egy a fürdővel összeköttetésben álló szolgáltató (Colosseum Hotel) csomagajánlatának keretén belül vásárolja meg.

4.3.1.4. Kommunikációpolitika

A Szent Erzsébet Móraalmi Gyógyfürdő is, mint napjainkban szinte minden turizmussal foglalkozó szolgáltató, elsősorban az interneten keresztül próbálja elérni célszégmenseit. Rendelkezik saját jól felépített weboldallal és kihasználja a közösségi oldalak adta lehetőségeket is, hogy megnyerje magának a fogyasztókat, és felhívja figyelmüket a szolgáltatással járó előnyökre, akciókra. A saját honlapokon kívül használ különböző turisztikai oldalakat is (termalfurdo.net) promóciós folyamatában. A Szent Erzsébet Gyógyfürdő kommunikációjában többször megjelenik az az üzenet, hogy a fürdő a térség „térd- és váll centruma”, ezzel hangsúlyozva a gyógyvíz ízületekre gyakorolt jótékony hatását. Kommunikációpolitikájában kiemeli, hogy az egész családnak, minden generációnak is kikapcsolódást nyújt. Ez az üzenet a fürdő saját weboldalain kiemelten látható fotókon is megjelenik, melyeken főként a korábbi látogatók, gyerekek, családok láthatóak. Hasonló célt szolgál az élményfotó szolgáltatás. A családi csúszdán készült fotókat a látogatók megvásárolhatják, hazavihetik, ezzel megfoghatóvá teszik a nyaralás emlékét és otthon megmutathatják barátaiknak, családtagjaiknak, ezáltal kialakulhat egy pozitív szájreklám. A fürdő színvilágában az okkersárga szín dominál, mely a sok napfényt, vidámságot szimbolizálja. Fontos szerepe van a szolgáltatások kommunikációjában a fizikai környezetnek és a személyzetnek egyaránt. Ezek az eszközök a fogyasztókban megteremtik a bizalmat és informálják a vállalkozás minőségéről. A Móraalmi Gyógyfürdő az évek során folyamatosan fejlesztette a fürdő környezetét, épületeit, medencéit, hogy minden igényt kielégítsenek és megfeleljen az Európai Unió színvonalának. A személyzet kedvessége, szakértelme és összehangolt munkája szintén elősegíti, hogy az igénybevevőkben minél pozitívabb kép alakuljon ki.

4.3.1.5. Emberi tényező

Egy vállalat életében kiemelten fontos szerepe van, hogy az alkalmazottak mennyire akarnak és képesek jól együttműködni annak érdekében, hogy az egyes folyamatok és a vállalkozás egésze olajozottan működjön. A Szent Erzsébet Gyógyfürdő esetében elsősorban a gyógyászati részlegnek van kiemelt fontossága, hogy a back-office és a front-office összehangoltan dolgozzon. A legtöbb kezelés orvosi beutalóval, szakrendelési előjegyzéssel érhető el, mely előjegyzéseket külön adminisztrációs pultnál végzik. A

megfelelő tájékoztatás és belső információközlés elengedhetetlen a megbízható, minőségi munkához. A front személyzet munkájában kiemelkedő szerepe van a problémakezelési képességnek, kommunikációs készségnek, megbízhatóságnak. Ahhoz, hogy a személyzet ezeket a képességeket minél jobban használja, szükséges meghatározni bizonyos viselkedési normákat, de mellette képezni és megfelelően motiválni is szükséges őket. Az emberi tényezők kapcsán nem elhanyagolható szereplő maga a fogyasztó. A gyógyfürdőben is kiemelten fontos az igénybe vevők hozzáállása a kezelésekhöz, hiszen az ilyen jellegű szolgáltatások eredményessége nagyon sokban múlik azon, hogy a másik fél mennyire aktív, milyen az aktuális attitűdje. Tehát a háttérszemélyzet, a frontszemélyzet és a fogyasztó jó együttműködése elengedhetetlen feltétele a jó szolgáltatásnak és az elégedettségnek.

4.3.1.6. Tárgyi elemek

Az Erzsébet Gyógyfürdő 1964. óta jelentős beruházásokat, fejlesztéseket, korszerűsítéseket hajtott végre az intézmény egész területén. A kiszolgáló épületek és medencék kialakítása során elsődleges szempontként tartották szem előtt, hogy minden elem modern, jó kidolgozású legyen, és a lehető legjobban szolgálja a látogatók kényelmét. Nem pusztán az épületek tágasak, de az 15.000m²-es rendezett, tiszta park is bizalmat kelt a látogatókban. A fürdő felkészültségét sugallja, hogy rendelkeznek egy 150 fő befogadóképességű parkolóval, és mozgáskorlátozottak számára is lehetővé tették a könnyű közlekedést. A gyógyászati, szépségápolási részlegen kiváló anyagokkal dolgoznak, a fürdő egész területén odafigyelnek a tisztaságra és higiéniára, ezzel is elősegítve a minőségi szolgáltatás élményét.

4.3.1.7. Folyamat

A Szent Erzsébet Gyógyfürdő gyógyászati részlegébe érkező betegek nagy része a fürdő felkeresését megelőzően háziorvosi vizsgálaton esik át, ahol beutalót kap valamilyen számára megfelelő szakrendelésre vagy speciális kezelésre. A betegek ide érkezve a főbejárat közvetlen közelében elhelyezett adminisztráció gyógyászati pultjánál kapnak megfelelő tájékoztatást minden kérdésükre. Beutaló ellenében az adminisztrációs személyzet előjegyzi a megfelelő kezelést vagy időpontot ad a szükséges szakrendelésre. A Szent Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő szerződésben áll az Országos Egészségbiztosítási Pénztárral, így gyógyászati kezelésekre 85%-os TB támogatás jár a betegek számára. A kezelési idők beosztását követően szintén az adminisztrációs pultnál kell az igénybe vevőnek a szolgáltatási díj fennmaradó 15%-át kifizetnie. Ezt követően a betegek, ha szükséges, felkeresik a bejáratától balra található reumatológiai szakrendelőt, vagy

átsétálnak a földszinten található öltözőkbe. A kezelésre való felkészülés után a beteg a földszinten található fürdő vagy az emeleti szárazföldi gyógytorna terembe halad tovább. A kezelés megkezdésekor az első alkalommal a szakszemélyzet részletes anamnézist vesz fel a betegről, ezt követően pedig megkezdődik a csoportos vagy egyéni kezelés. Az egyes kezelések eltérő ideig és formában zajlanak a szolgáltatás típusától függően. Ebben a folyamatában fontos a személyzet és a páciensek viselkedése is, mert az kihatással lehet a kezelés sikerességére. A betegek biztonságérzetét elősegíti, ha a kezelés megkezdése előtt és közben is tájékoztatást kapnak, hogy pontosan mi, miért, hogyan történik, mit kell tenniük. A szolgáltatás végeztével a betegek szintén OEP támogatással, kedvezményesen igénybe vehetik a fürdő medencéinek, szauna világának szolgáltatásait.

4.3.3. Gyógyászati szolgáltatások

A mórachalmi gyógyfürdő hűen tükrözi a gyógyfürdőkről alkotott definíciót, mely szerint ezek a létesítmények gyógyvíz, gyógyiszap vagy egyéb természetes gyógytényező felhasználásával fürdőkezelést nyújtanak vagy elismert ásványvíz, hévíz, illetőleg melegített közműhálózati víz felhasználásával végzett hidroterápiás kezelések mellett egyéb fizikai gyógymódok alkalmazásával együtt teljes körű fizioterápiás ellátást nyújtanak. (Magyar fürdőszövetség)

A gyógyfürdőt jelenleg két kút szolgálja. Az egyik, amelyet már 1960-ban felfedeztek, 39,5°C-os, és 1999-ben minősítették gyógyvízzé. A másikat 2000-es évek elején találták, mely már 1300 méter mély, és 67,5°C-os. Ez utóbbi jelentős ásványi anyag tartalommal rendelkezik, ezért 2007-ben ásványvíz minősítést kapott, majd a gyógyvíz minősítés folyamatán is átesett. Ez, Árpád gyógyvíz néven szolgálja az intézményt, mely nemcsak termálvizét adja, hanem egyben az épület fűtésére is alkalmazzák. A legrégebbi kút az Erzsébet nevet viseli, hűen a gyógyfürdő nevéhez is. 2013-as évben még két gyógyvízzel gyarapodott a város, mely a Szent László és a Hunyadi Mátyás nevet kapták.

A helyi gyógyvíz leginkább kopásos és gyulladós ízületi, illetve gerincbetegségek, valamint nőgyógyászati problémák kezelésére szolgál. A legrégebbi forrás gyógyvízzé minősítése során kiderült, hogy legjobban a térd- és vállízületi megbetegedésekre a leghatásosabb. Ugyanakkor az emberek nemcsak a medencékben élvezhetik a gyógyító víz hatását, hanem az egyes kezelések közül is választhatnak, melyeket orvosi beutalóval tudnak igénybe venni. A következő kezelések közül lehet választani, melyeket a Társadalom Biztosító támogat, mint víz alatti csoportos gyógytornák, víz

alatti sugármasszázs, gyógymasszázs, szénsavasfürdő, súlyfürdő, iszappakolás, gyógyvizes kádfürdő, gyógyvizes gyógymedence.

Víz alatti csoportos gyógytorna

A víz alatti csoportos gyógytornák közül a betegek a gerinc, váll és csípő torna közül választhatnak. Ezeket a tornákat alapvetően a víz fizikai tulajdonságai befolyásolják, mint a felhajtóerő, hidrosztatikai nyomás, örvénylések, víz relatív fajsúlya, áramlások, hullámzások, ezért a mozgások könnyebbek, szabadabbak lehetnek. Célja az alsó végtagok és a gerinc tehermentesítése, a terhelés csökkentése, valamint az egyensúly és mozgáskoordináció fejlesztése.

Víz alatti sugármasszázs

A kezelést egy kádban, úgynevezett tangentor készülékkel végzik, melyet az egész testen vagy csak bizonyos testrészeken végzik el. A meleg vízben fekve a beteget megfelelő víznyomás éri, így a kezelést a vízszugár nyomásának szabályozásával és fokozatos emelésével végzik. Javítja a vérkeringést, görcsös izmok ellazítását, izmok vérellátásának javítását.

Gyógymasszázs

A gyógymasszázszt csak erre képzett gyógymasször végezheti. Három féle formája van ennek a masszázsnek, a svéd, a reflexzóna, és a nyirokmasszázs. A kezelés során a beteg bőre egyfajta ingert kap, melynek hatására a vérkeringés javul, a fájdalom enyhül, és az izmok ellazulnak.

Szénsavasfürdő

A kezelés során egy kádba szénsavat juttatnak, melyek stimulálják a bőr felszínhez közeli ereit. Ennek hatására megnő a bőr szén-dioxid telítettsége, kitágulnak az erek, és nyugodtabbá válik a szív működés, valamint csökken a vérnyomás és javul a szövetek vérellátása is.

Súlyfürdő

Ez a kezelési forma víz alatti húzáson alapuló eljárás. A beteget a nyakánál vagy ágyékánál függesztik egy olyan medencében ahol nem ér le a lába. A gerincire ható húzóerő miatt ez a megnyújtás alkalmas gerincízületi kopások, porckorongsérvek kezelésére, valamint csípő- vagy térdízületek nyújtására.

Iszappakolás

A kezelés során a betegre 42°C-ra felmelegített iszapot tesznek, majd betakarják, így fekszik a megadott időtartamig. Lehet egész testet érintő vagy csak egyes testrészeket igénybe vevő kezelés. Gyulladt ízületre vagy ideggyulladás esetén alkalmazható, porckopásos, reumás, illetve más

mozgásszervi betegségekre. A fürdőben a marosi iszapot használják, mely Makó mellett található a Maros folyó mentén.

Gyógyvizes fürdő

A balneoterápiát célszerű naponta alkalmazni az eredményes kúra érdekében. Ez a fajta kúra rendkívül jó hatással van a mozgásszervi megbetegedésekre, főleg a gerinc-, csípő-, és térdkopással járó változások esetén.

A gyógyfürdő nemcsak fürdőző betegek szakellátását végzik, hanem járóbetegeket is ellátnak. A járóbeteg ellátások a következők: fizioterápia, gyógytorna, reumatológia, ortopédia, bőrgyógyászat, szemészet, fül-orr-gégészet, nőgyógyászat, urológia, röntgen diagnosztika, laboratórium, pszichiátria, sebészet, és belgyógyászat.

4.3.4. Wellness szolgáltatások

Napjainkban az odalátogatók nemcsak gyógykezeléseket vehetnek igénybe, hanem számos lazító és szépítő kezelések közül választhatnak, mint masszázsek, kádkezelések, arckezelések, testkezelések, beauty kezelések, és fitness szolgáltatások.

Masszázs

Számos masszázs közül, választhatnak a vendégek, melyek 20, 40, 60 percesek lehetnek. A gyógymasszázs mozgásszervi panaszok enyhítésére ajánlott. A frissítő masszázs fáradt izmok ellazítására, felfrissítésére alkalmas. Cellulit masszázs a narancsbőr kezelésére alkalmas. A mézes masszázs méregtelenítő, immunrendszer erősítő, és bőrtónus javító hatású. A relax masszázs nyugtató és izomlazító hatással bír. Az aroma masszázsnál a vendég különböző illóolajok közül választhat, melyek hangulatjavító, izomlazító és stresszoldó hatású. A csokoládé masszázs bőrfeszesítő és energetizáló hatású. Kávés masszázs során kávékrémet masszíroznak a bőrbe, mely azt simává teszi, így megújulást biztosít a bőrnek, és eltávolítja az elhalt hámsejteket. Kleopátra masszázs során a masszőr bőrtápláló krémet, mézet, tejszínt, és mandulaolajat masszíroz a bőrbe a selymes, puha bőrért. A vitálmasszázs során vákuummasszázzsal lazítják fel a letapadt szöveteket, fokozza a nyirokkeringést, és méregtelenítő hatású. A talpmasszázs, bőrtápláló masszázs és a thai masszázs frissítő és energetizáló hatású.

Kádkezelések

Kádkezelések során a gyógyászatban is használt kádkezelések vehetők igénybe. Ide tartozik a szénsavas fürdő, a tangentor, a Caracalla-kád, és végül az iszappakolás. A tangentor és a Caracalla-kád közötti különbség, hogy míg az előzőben szakember végzi a víz alatti sugár masszázst, addig az utóbbi

tulajdonképpen egy pezsgő kádfürdő, mely 150 darab, integrált fénypontból álló halogénlámpa színesfény-projektorral van felszerelve.

Arc, test, és beauty kezelések

Aki arc, test, és beauty kezelésekre vágyik, az az ott dolgozó kozmetikusokat, manikűrösöket és pedikűrösöket keresheti fel.

Fitness szolgáltatások

A fitnessteremben számos edzőgép áll a vendégek rendelkezésére, mint a szobakerékpár, elliptikus tréner, mini stepper. Egy sportkoordinátor is a vendégek rendelkezésére áll, aki a helyes gyakorlatok elsajátítását szakmai tanácsával segíti. De akár még dietetikust is tud biztosítani a gyógyfürdő, a megfelelő táplálkozás kialakítása érdekében.

4.3.5 Gyógyfürdő adatai számokban

4.3.5.1. Vendégforgalom

A gyógyfürdő az ezredforduló idején kezdett népszerűvé válni, amiért rengeteg újításon és fejlesztésen esett át. A vendégforgalmi adatok 2004-től érhetőek el, amikor a vendégek száma még csak a 121 292 fő volt. Ehhez képest a 2012-es évben már 407 696 főt számláltak, ez mintegy 236%-os növekedést jelentett a 8 év alatt. 2004. után a vendégek száma folyamatosan növekszik, egyedül a gazdasági válság idején látható kisebb visszaesés. Ez idő alatt a növekedés mértéke csökkent, ugyanis a vendégek száma továbbra is nőtt az egyes években, de nem 40-60%-kal, hanem mindössze 5-10%-kal.

Mivel a gyógyászati részleg is kialakult, külön bejáráttal, ezért már könnyebben elválaszthatóvá válik, hogy az összes vendég közül mennyi a fizető, és mennyi a gyógyvendégek száma. 2004-ben a fizető és gyógyvendégek aránya 76 -26%, ez számokban kifejezve annyit jelent, hogy az előbbiek száma 92 409 fő volt, míg utóbbiaké mindössze 28 883 fő. Az elkövetkezendő években ez az arány hol nőtt, hol csökkent egyik-másik irányba, de az átlag ekörül maradt. Ez abból a szempontból jó arány, mivel a létesítménynek az elsődleges szerepe a fürdőzés valamint, hogy egyre népszerűbb a gyógyfürdő, vonzza az embereket, akik kíváncsiak az ottani fürdő lehetőségekre, szolgáltatásokra. A gyógyvendégek alakulásában az utóbbi években változás tapasztalható, ugyanis 2004-től, a gyógyászat megnyitásától ugrásszerűen megindult azon vendégek száma, akik ezt a fajta szolgáltatást kívánják igénybe venni. Később számuk észrevehetően kisebb mértékben növekedett. 2008-ban 2%-os, 2012-ben már 3%-os csökkenés volt tapasztalható az előző évhez képest. A fizetővendégek aránya évről évre

növekedett. 2004-től rohamos növekedésnek indult, ami mintegy 20-30%-ot jelent. Majd 2008-tól már csak 5-6%-os növekedés tapasztalható (5. ábra).

A vendégek nemzetisége is vizsgálható. Országos ismertsége révén egyre többen jönnek ebbe a kisvárosba, és nő a nem magyar ajkú vendégek száma is. A határ menti kisváros jelentős tranzit városnak is minősül, így a szerb vendégforgalom elég erős. 2012-ben nem reprezentatív felmérés szerint a gyógyfürdő vendégeinek már közel a 40%-át szerbek alkotják. 60% a magyarok és más országokból érkező vendégek aránya.

4.3.5.2. Bevételi adatok

A vendégforgalmi adatokhoz hasonlóan a bevételek is ugrásszerű növekedésnek indultak. Az adatok szintén 2004-től állnak rendelkezésre ám most csak 2011-es év október 31-ig. Jól látni, hogy 2004-től, a nagy fejlesztések, átépítések után robbanásszerű növekedés látható a bevételeknél. Az induló adat még csak 64 417 232 Ft, míg a következő évben, 2005-ben ez már 131 271 996 Ft, ami több mint kétszer akkora, mint az előző évben. Egészen 2007-ig elmondható a rohamos bevétel növekedés. Ebben az évben a gyógyfürdőnek már 237 597 817 Forintnyi bevétele volt, ez több mint háromszorosa a 2004-es adatnak. Az ugrásszerű növekedés után a 2008-as évtől már csak 8-9%-kal ugrott a bevétel a következő években, ám még így is elég magas az az összeg, amely elegendő bevételt nyújt a kisvárosnak. 2009. után 2010-ben csökkenés volt tapasztalható, ám utána következő évben 2011. okt. 31-ig, mintegy 51%-os növekedést mutatott a forgalom, ami talán a válság végének és a népszerűségnek is köszönhető. A legelső rendelkezésre álló adat még csak 64 417 232 Ft volt, ami 2011. október 31-ig 409 573 708 Ft-ra nőtt, amely mintegy hatszorosa az előbbi adatnak.

Az összes bevételeken kívül a gyógy bevétel és fizetős bevétel is elkülöníthető, ugyanakkor számadat sajnos nincs hozzá. A diagramon jól látszik, hogy a fizetős bevétel szinte minden évben nagyobb, mint a gyógy bevétel. Mint ahogy a vendégforgalomnál is, itt is elmondható a 75-25%-os arány a fizetős bevétel részére. A 2008-as évektől kezd növekedni a gyógyvendégektől származó bevétel, ami 2011-re kicsit visszaesik. Ez a kis növekedés ez idő tájt, talán a válságnak volt köszönhető. Kevesebb vendég jött a fürdőbe, amely a vendégforgalom adataiban is látható, a betegek száma pedig kissé növekedett, hiszen a Társadalom Biztosító, számos gyógykezelést áll (6. ábra).

4.4. Colosseum wellness hotel

A szálloda építése már évekkel ezelőtt megfogalmazódott az önkormányzat számára. A növekvő vendégforgalom miatt szükségesnek ítélték egy szálloda

felépítését. Eredetileg, a gyógyfürdőhöz csatolt gyógyszállót szerettek volna, amely Gyula után a második ilyen típusú szálloda lett volna a Dél-Alföldön. Később, az eredeti tervhez képest a létesítménynek más profilt terveztek, így lett wellness és konferencia szálloda. De az építésének célja nem változott, vagyis egy minőségi szálláshely kialakításának létrehozását próbálták megcélozni.

A szálloda részben támogatásból, részben önerővel épült meg. Az önkormányzat a Dél-Alföldi Operatív Program által meghirdetett turisztikai vonzerőkhöz kapcsolódó kereskedelmi szálláshelyek minőségi és mennyiségi fejlesztésére nyújtott pályázatát sikeresen megnyerte. A pályázat megnyerésével a mórahalmi önkormányzat mintegy 512 295 000 Forintot kapott, ami nagyjából a végleges összeg 70%-a volt, így a maradék 30%-ot kellett már csak önerőből fedezni. Ennek következtében 2009. október 16-án megkezdődtek a munkálatok egy minőségi szálláshely kialakítására.

2011-ben nyitotta meg kapuit a szálloda, a gyógyfürdő közvetlen közelében, biztosítva ezzel az átjárást a fürdőbe a szálloda vendégeinek. A 6 szintes (alagsor, földszint, és 4 emelet) épületben 77 db szoba (standard, superior, deluxe, családi), 5 lakosztály (családi, elnöki, és nászutas), étterem, koktélbár, grill terasz, és 2 db konferencia terem található. Végül kimaradhatatlanok a wellness szolgáltatások, amely a fő profilja a szállodának.

A szobák kialakításánál próbálták figyelembe venni az egyes korosztály igényeit, ennek tükrében alakítottak ki 6 féle szobatípust. Közülük néhány szoba egybenyitható, valamint mozgáskorlátozott, akadálymentesített szobát is kialakítottak. Mivel a gyógyfürdő célközönsége a családosok és az idősebb korosztály, ezért baba barát szolgáltatásokat alakítottak ki a vendégek számára (játsszóház).

Családi rendezvények, üzleti megbeszélések, konferenciák, esküvők megtartására megfelelő helyszínt nyújt a 160 főt befogadó konferencia terme. De a kettéosztható étterem, tetőterasz, szivarszoba, és wellness részleg is alkalmas hasonló események lebonyolítására.

A szálloda az egészségturizmus másik válfaját képviseli, mégpedig a wellness, amely a testi-lelki megújulást, és az egészségmegőrzést szolgálja. Ezt a szolgáltatást a spa és wellness részlege nyújtja, ahol mindenki megszabadulhat a stressz mindennapjaitól. A létesítmény célja, hogy a vendégek megújulva, felfrissülten és kipihenten térjenek vissza otthonaikba. Medencék, szaunák, és különféle masszázssok kínálatával próbál a vendégek kedvében járni a létesítmény. 6 féle medence található az épületben, melyeknek átlagos hőmérséklete 34°C. A kisgyermekek rendelkezésére áll

egy pancsoló medence. A felnőttek részére pedig a jacuzzi, az élménymedence és a koktél medence áll rendelkezésre. A jacuzzi egy kör alakú medence, amely a vendégek hátát, derekát és talpát masszírozza. Az élménymedence egy pezsgőágygal felszerelt medence. Itt a fürdözést két óriásbuzgár teszi élménnyé. A pezsgőmedence egy padokkal ellátott medence, melynek egyik oldalában egy bár található. Így a vendégek a vízben ülve fogyaszthatnak finomabbnál finomabb koktélokot. Rendelkezésre áll még egy Kneipp medence, mely az ember keringését javítja, két változó hőmérsékletű (hideg és meleg vízű) medencékben való sétálással, ahol a víz térdig ér. A medencék körül egy zárt, üvegfalú pihenőrész került kialakításra.

Szauna részlegük alá 2 típusú szauna (finn és infra szauna), egy gőzkabin, valamint egy sókabin és egy tepidárium tartozik. A finn szauna körülbelül 80-90°C-os, mely magas hőmérsékletével segíti a méregtelenítést, valamint jó hatással van a szívre és a vérkeringésre, az agyra nyugtatólag hat, elősegíti a mélyebb és intenzívebb alvást is. Az infra szauna jelentősége, hogy meggyorsítja az anyagcsere folyamatokat, korlátozza a kórokozó vírusok és baktériumok elszaporodását, és fokozott aktivitásra serkenti az egészséges testrészeket és szerveket. A hatodik medence a csobbanó medence, mely a szaunázás után használandó. Célszerű a felhevült testet egy 18-20°C-os vízben lehűteni az eredmény elérése érdekében. Ilyenkor az erek és a bőr edzetté és rugalmassá válik. A következő meleg hőmérsékletű kabin a gőzkabin, melynek hőmérséklete körülbelül 40°C. Jelentős hatása, hogy tágítja a bőr pórusait, fokozódik a faggyúmirigy elválasztása, élénkebbé válik a vérkeringés, ellazulnak az izmok, és oldódik a légutak nyálkahártyájának hurutja. A következő rendelkezésre álló kabin a sókamra, amely légúti megbetegedésekre javallott. Egy másik helyiséget is kialakítottak, ez a tepidárium, ahol felmelegített ülőpadok elősegítik a stresszoldást és a szervezet regenerálódását.

A vendégek 10 féle masszázs közül választhatnak, melyek élénkítő és feltöltődést szolgáló hatásúak. A rendelkezésre álló két masszázs szobában a következők közül választhat a vendég, mint svéd masszázs, revitalizáló masszázs, mediterrán masszázs, vitalitás talpmasszázs, jégvarázs masszázs, regeneráló citromos masszázs, fahéj masszázs, aroma olajos teljes testmasszázs, after eight masszázs, és a virgin mojito masszázs. A masszázsok időtartama fajtájuk szerint 20 vagy 40 perces. A gyógyfürdő wellness részlegén nem találhatóak ezek a masszázsok, és a legtöbbje is a legújabb módszerek közé tartozik. A legfőbb különbség köztük, hogy különböző aromákat, anyagokat masszíroznak az ember bőrébe, melyek felélénkítik a testet vagy egy bizonyos testrészt.

Egy kisebb fitnesssterem is kialakításra került, ahol különböző kardio gépek szolgálják a testedzésre vágyókat. A vendégeket kozmetikus és fodrász is

várja az átalakításra. Emellett továbbfokozva az élvezeteket, a vendégeknek térítésmentesen szabad az átjárás a gyógyfürdő területére, ahol még több medence és szolgáltatás lehetőségeit élvezhetik.

A szálloda jelenleg másfél éve üzemel, elég nagy sikerrel. Ám a célközönsége még kialakulóban van. Várják azokat a párokat, akik a wellness miatt jönnek, ugyanakkor a családokat is, akik egyúttal a gyógyfürdő adta lehetőségeket is ki kívánják használni, valamint minőségi szálláshelyen szeretnének megszállni. A wellness célja a pihenés, az ellazulás és a feltöltődés, viszont így nem férnek meg a párok és a családok kisgyermekkel való ellátása. Különböző internetes szállásfoglaló honlapokon is lehet olvasni olyan véleményekről, melyek erről a kettőségről szólnak. A párok kissé sérelmezik, hogy a csendet, romantikát, megtöri egy kisgyermek sírása, vagy medencében való pancsolása. A létesítmény mindössze csak másfél éve működik, ezért még nem megy minden simán, gördülékenyen. Ezért is lehet olvasni még a vélemények között kisebb hibákról. Mindemellett a vendégek többsége elégedett a szálloda minőségével, kényelmével és szolgáltatásaival.

A szálloda megépülése jó hatással van a városra. Építésének következménye, hogy 43 új munkahely létesült a kisvárosban. Növekvő népszerűségének és a gyógyfürdő hírének köszönhetően pedig növekszik a vendégek száma, és ezáltal a vendégéjszakák száma is, a szobakapacitás kihasználtsága körülbelül 80%-os. Minőségi szálláshely révén a vendégek fajlagos költsége magasabb, mint más szálláshelyeken, hiszen meg kell fizetni a minőséget, kényelmet, szolgáltatást, amely így bevételt generál mind a szállodának, mind pedig a városnak egyaránt. A szálloda iránti magas kereslet révén később javíthatják vagy újabb szolgáltatásokat kínálhatnak a vendégek számára. Nemzetiségi statisztika szempontjából magyar vendégek vannak többségben, ugyanakkor más nemzetiségűek is megfordulnak itt. Határos ország lévén a szerbek túlnyomóan a gyógyfürdő területén számlálhatók többségben, mintsem a szállodában.

4.5. Szállásadatok

A Dél-Alföld jellemzőinél is megemlítve, a szállások száma itt is elmarad a fejlesztésektől, mégis a térség egyre népszerűbb lesz. Mára már országos szintű az ismertsége, mégis kevés a szállás és a férőhelyek száma az egyre növekvő létszámú látogatóhoz képest. 2010-ben főleg ezért pályázott a mórachalmi önkormányzat az új 4 csillagos szálloda építésére. A létesítmény célja, hogy egy minőségi szálláshelyet alakítsanak ki azoknak a vendégeknek, akik erre a színvonalra vágnak.

A szálláshely adatok 2001-től állnak rendelkezésre egészen 2012-ig. 2001-ben a regisztrált szálláshelyek száma mindössze 7 darab volt, 38 férőhellyel. 2005-től ugrásszerűen megnőtt a szálláshelyek és ezáltal a férőhelyek száma is. Ez körülbelül 25%-os növekedés jelentett. Erre azért volt szükséges, mert a gyógyfürdő átépítése után az egyre népszerűbbé váló térségben a messziről látogató vendégek nem tudtak volna szálláshoz jutni. Ez pedig a forgalmat nem lendítette volna fel. Valamint az újításoknak is mihamarabb meg kell térülni, és további létesítményeket fejleszteni, amihez önerőre is szükség van a pályázati támogatások mellett. Mórahalmon túlnyomóan vendégházakat találni, így nem utolsósorban a vendégházak kiadók egy másodlagos forráshoz juthatnak. A szálláshelyek száma 2005. után folyamatosan emelkedett, nem is akárhogyan. Évente 5-10 új szálláshely létesült így a férőhelyek száma is ugrásszerűen növekedett 2005-től. Ez annak is köszönhető, hogy a vendégházak mellett apartmanok, panziók, és a szálloda is megépült. 2001-től egészen 2012-ig 97%-kal nőtt a szálláshelyek száma, egészen pontosan 7-ről 96-ra. Ugyanez látható a férőhelyek számának vizsgálatánál is, 38-ról 1008-ra nőtt azok száma (7. ábra).

Mórahalmon a szálláshelyek 88%-a vendégház, melyekből néhány tanya. E szállástípusok vannak a legnagyobb számban, ahol átlagosan 4-5 férőhely van egy házban. Ezenkívül még 7 darab apartman található, melyek 8%-ot képviselnek a szálláshely típusok közül. Végül a maradék 4%-ot a 2 panzió, és a négy csillagos szálloda alkotja.

Mivel minden városban kell idegenforgalmi adót fizetni a megszállóknak, ezért ez alól Mórahalom sem kivétel. A jelen adatok 2000-től 2011. november 31-ig állnak rendelkezésre a Thermál panzióról, a Colosseum szállodáról, és más szálláshely szolgáltatókról. Míg 2000-ben az idegenforgalmi adó még csak 100 Forint volt, addig 2011-re már ez az érték 400 Forintra nőtt. 2000-ben még nem volt felépítve a Thermál panzió és a Colosseum szálloda sem, így csak a szálláshely szolgáltatók bevételét lehet figyelembe venni, mely összesen 5000 Forint volt, ami 2 évvel később már meg háromszorozódott. 2003-ban épült meg a Thermál Panzió, amely abban évben 584 800 Forint idegenforgalmi adó bevétellel indított. A következő évben ez már megkétszereződött és már milliós nagyságú volt az elkövetkező években a bevétele. A Colosseum szálloda 2011 épült meg, amely már az első évben 4 878 400 Forinttal indított. Mivel az adatok csak 2011-ig állnak rendelkezésre ezért nem lehet tudni, hogy 2012-ben ez az érték növekedett vagy csökkent e. Összességében az 5000 Forintról induló idegenforgalmi adó bevétel majdnem 11 évvel később már 13 098 000 Forint volt. Az adatokban megfigyelhető egy kisebb csökkenés a válság időszakában, ennek ellenére még így is hatalmas idegenforgalmi adó bevételre tett szert a város (8-9. ábra).

4.6. Kérdőív értékelése

A szakdolgozathoz saját kutatás is készült. A kérdőíveket ott helyben a vendégek töltötték ki. Körülbelül 10 kérdésre kellett válaszolni, mely főleg a kitöltő lakhelyére, ott létének céljára, Mórahalom értékeire és egyben a hiányaira is rákérdez.

A kérdőívet kitöltők átlag életkora 53 év, és a legtöbb kitöltő 50-70 éves korosztályba tartozik. Ebből is lehet arra következtetni, hogy a pihenő vendégek főleg az idősebbek, hiszen a gyógyfürdő az idősebb korosztályra és a kiscsaládosokra szegmentálódik.

Annak ellenére, hogy országos ismeretségű a kisváros, számos turisztikai iroda prospektusaiban, kínálatában nem szerepel. A megkérdezettek körülbelül 97%-a barátok és ismerősök révén tájékozódott Mórahalomról. Nem igazán fordítanak hangsúlyt a hirdetésre, reklámokra, bár ennek ellenére a gyógyfürdőnek egyre növekvő a látogatottsági száma, valamint a vendégéjszakák száma is fokozatosan növekszik. Interneten leginkább a pár éve felépült Colosseum Hotelt látni, ahogy hirdeti szállásajánlatait. Ebből már érthetővé válik, hogy a megkérdezettek lakóhelye miatt csak a Dél-Alföldi térség és Magyarországhoz közel eső szerb városok. Így elmondható, hogy a város leginkább a szájreklámra bízta magát, nem is rossz eredménnyel. A folyamatos újítások, befektetések eredményesek voltak.

A vendégek mintegy 70%-nak a lakóhelye Dél-Alföldi vagy Észak-Alföldi régióba, valamint Szerbiában lévő Magyarországhoz közeli településekhez tartozik. De olyan távolabbi városokból is érkeztek még vendégek, mint Pécs, Budapest, Veszprém. Az egyre növekvő látogatottság a szájreklámnak köszönhető leginkább, amely gyorsan terjed, ám területileg korlátozódik, hiszen a jó dolgokat az ember általában a közeli rokonainak és a szomszédjainak adja tovább. Így ez a megkérdezettek válaszaiban is tükröződik ez a tény, mintegy 98%-a a válaszadóknak írta azt, hogy ismerősöktől, barátoktól hallott Mórahalomról.

A kisvárosba leginkább két okból érkeznek a vendégek. Vannak, akik pihenés céljából mennek és vannak, akik a gyógykezelések miatt. Mivel itt a gyógyfürdő számít a legfőbb turisztikai attrakciónak, ezért más cél nem is nagyon jöhet szóba. Az idősebb, nyugdíjas korosztályba tartozó vendégek célja leginkább a gyógykezeléseken való részvétel és a gyógyfürdőzés, míg a tőlük fiatalabbak párjukkal vagy családjukkal pihenés céljából látogatnak el oda. Ezen felül még olyan választ is lehetett olvasni, hogy a vendég szeretne volna megismerni Mórahalmot, sok, szépet és jót hallott róla, valamint akadnak olyanok is, akik rokonaikhoz járnak vissza.

A megkérdezettek mintegy 26%-a még nem járt ezen a településen, de a jó szájreklámnak köszönhetően, elhatározták magukat, hogy meglátogatják Mórahalmot, hogy milyen attrakciót is rejt magában a város.

A kisváros számos átalakuláson ment keresztül, hogy elérje mai kinézetét. Az utak megfelelő burkolata, felújított közintézmények, épületek, a gyógyfürdő szomszédságában levő fás park, és a Millennium sétány mind-mind hozzájárul, hogy a vendég komfortosabban érezze magát pihenése alatt. Kellemebb egy olyan helyre érkezni, ahol a turisztikai attrakció környezete is megújult és gondosan ápolat. Ez azért is fontos, mert a környezet alapján már kialakul egy kép, hogy maga a fürdő milyen belül, milyen a szolgáltatások. A térséget a kérdőívben 1-től-5-ig lehetett értékelni, melyre a válaszadók 15%-a 4-est, míg a maradék 85%-uk 5-t adott. Az 1-es a lepusztult környezetre, míg az 5-s a karbantartott, felújított környezetet jelentette. Ebből is lehet arra következtetni, hogy Mórahalom szépen rendben tartott kisváros, melyre az önkormányzat nagy figyelmet szentel, hogy már ezzel is kellemes benyomást adjon a vendégnek.

Az is fontos kérdés, hogy az ott lakók, hogyan viszonyulnak a turistákhoz. Nyilván nem kellemes egy olyan környezetben üdülni, pihenni, ahol az ott lakók zárkóztak, nem barátságosak, és nem kedvelik az idegeneket. Mórahalmon ez pont fordítva van. Érződik az ott lakókon a vendégszeretet és a segítőkészség, amit a pihenni vágyó vendégek is éreznek. Arra a kérdésre, hogy hogyan értékeli az itt lakók viszonyát a turistákhoz, szintén 1-től 5-ig lehetett értékelni. 1-es jelentette azt, hogy a lakók nem kedvelik a turistákat és zárkóztak, míg az 5-s a segítőkészséget és a vendégszeretet jelentette. A válaszadók 30%-a a 4-t jelölte meg, míg a többi 70% az 5-t jelölte.

A legtöbb ember elégedett a környezettel és a fürdővel. Szinte már nem lehet olyat említeni, ami hiányozna onnan. Ám mégis akadnak még olyan kisebb dolgok, amiknek hiányát néhányan mégiscsak érzik. Éppen ezért a kérdőív nem arra irányult, hogy mennyire elégedett a vendég vagy, hogy milyen szolgáltatások vannak, amelyeket a fürdő kínál, hanem a város és szolgáltatásainak hiányaira próbál rákeresni. Mik azok, amik nem feleltek meg az elvárásoknak és/vagy hiányzik a város környezetéből. Mórahalom mindössze 15 km-re található a Szerb határtól. Már korábban is volt szó tranzit jellegéről, aminek következtében egyre több szerb jön át napjainkban, főleg a fürdőbe pihenni, kikapcsolódni. Annak ellenére, hogy a szerbek száma növekszik, mégis van ezzel kapcsolatban a városnak egy hiányossága, ugyanis nincs valuta váltóhelye. Egyedül a négycsillagos szállodában tudnának váltani, ahol a recepciósnak egyik feladata a valutaváltás, ám a nem szállodai vendégek nem mászkálhatnak be oda egyfolytában. A szerbek így

kénytelenek a dinárt még saját városukban átváltani forintra. Ezen hiányosság ellenére is egyre több szerb jön át Mórahalomra, hogy élvezze a fürdő nyújtotta lehetőségeket.

A kisebb hiányosságokhoz tartozik a sárga jelek vagy megkülönböztető jelzések vakok és látássérültek számára. Mivel számuk elenyésző a strandon, még nem történt visszajelzés a strand vezetői felé, mely ennek kiépítését igényelné. A válaszadók között van egy látássérült, aki főleg a sárga vonalat hiányolja, hogy merre is kanyarodik pontosan a folyosó, vagy éppen szerteágazik, valamint a lépcső szélein nincsenek a színes csíkok, melyek jeleznék, hogy lépcső következik. Ez sok esetben még jól látó embereknek is segíthet, ha éppen nem figyel oda, hogy lépcső következik. A mozgáskorlátozottak száma több a fürdőben, így ezeket az akadályokat már megoldotta a vezetőség. Így szinte a fürdő minden pontja akadálymentesített.

A fiatal válaszadók esetében, a szórakozóhely hiánya jelent meg, mint hiányosság. Az önkormányzat nem tartja feltétlenül fontosnak szórakozóhely létesítését, mivel a városban inkább idősebbek és középkorúak élnek, valamint a pihenő vendégek is ebbe a korosztályba esnek. Ezekre az alkalmakra újították fel az Aranyszöm rendezvényházat, ahol különböző megnyitókát és rendezvényeket csodálhat meg a közönség.

A megkérdezettek között akadt olyan válaszadó is, aki nem bizonyos célcsoport hiányosságát, hanem általános hiányosságot írt le. A város fő turisztikai attrakciója a gyógyfürdő. az utóbbi néhány évben hoztak létre vagy újítottak fel néhány helyet, ami egy látogatást megér. Ugyanakkor, ha fürdőzés után a vendégnek kedve támad sétálni, akkor nincsenek látnivalók. A Szeged-Bajai út kevésbé szép, ráadásul rengeteg kamion halad el a főúton, ezért sétálni ezen az útvonalon nem a legjobb. Rá merőlegesen alakították ki a Millennium sétányt, de ez csak a gyógyfürdőtől a négycsillagos szállodáig tart. ez az út már kevésbé forgalmas, nyugodtabb és csendesebb. A gyógyfürdő mellett található felújított fás parkban egy világháborús emlékművet és egy kisebb szökő kutat csodálhat meg a vendég. Ezért ha valaki esti órákban menne a fürdőzés után sétálni a városba már nem igen tudna mit nézni.

Ami szintén idetartozik, de már nem igazán hiányosság, inkább már probléma. Egyre több a szerb jön a gyógyfürdőbe. Az utóbbi évben, 2012-ben már a szerbek aránya 60% volt. Sok fürdőzőnek nem tetszik, hogy ennyien jönnek a szomszédos országból, ugyanis a szerbek stílusa eléggé erőszakos és nem egyszer okoznak gondot a fürdőben. Nem egyszer okozott gondot a biztonsági személyzetnek a szerbek botrányos viselkedése. Ugyanakkor mégsem lehet őket kitiltani, hiszen a bevétel fontos a fürdőnek.

Végül a kérdőív utolsó kérdése a visszatérésre kérdez rá. Tervezi e vendég az újbóli visszatérést vagy sem. A válaszadók közül mindössze egy olyan válasz volt, aki a nemet választotta. Ő nem kíván visszatérni a térségbe sem pihenés, sem kezelés céljából. A többiek mind szívesen térnének vissza a következő évben, vagy akár még ebben az évben is. Sokan jönnének családjukkal, párjukkal, hogy élvezzék a város és a gyógyfürdő által nyújtott felejthetetlen pihenést. De vannak, akik élvezik és érzik a gyógykezelések jótékony hatását, hogy folytatja a kezeléseket és rendszeresen visszalátogat, míg betegsége nem javul.

5. Összefoglalás

Móra Ferenc szerint „homokország” fővárosa és egyúttal kincsestára is a Dél-alföldi régiónak, ez Mórahalom. A legfiatalabb város a régió területén belül, mely példaértékű fejlődésével egyre jobban kivívja az emberek figyelmét. Az alig 24 éve várossá nyilvánított térség 10 évvel ezelőtt még szinte sehol sem volt a fejlődésben. Az elmaradott településekhez tartozott, mint a Dél-alföldön megannyi település, de az utóbbi néhány évben a folyamatos újításaival és fejlesztésével már egy nyugati kisvárosnak számít ez a mindössze 15 km-rel a határ mellett fekvő város. Legfőbb attrakciója a gyógyfürdője, amely több ezer vendéget vonz minden évben, de más látnivalókkal is rendelkezik. Felújították a Nagyszéksós-tói területet, ahol a látogatók csónakázhatnak, megszemlélhetik a bivalygulyát, és ellátogathatnak az erdei iskolába. A lovassport szerelmesei a kiépített lovasközpontba látogathatnak el, ahol egyaránt lehetőség van lovaglásra, valamint versenyek látogatására is. A borház és a rétesház is renoválásra került, mely mára már megújulva fogadja vendégeit. Gyógyfürdő is nagyszabású átalakításon és bővítésen esett át az elmúlt néhány évben, hogy minél szélesebb körben szolgálja ki a vendégeket. Középületeket is átalakították, felújították, mint a városi piacot, a Polgármesteri Hivatal épületét, és a rendezvényházat. A legnagyobb fejlesztés 2010-ben egy négy csillagos wellness szálloda megépítése volt, mely már 2011-től fogadja vendégeit egyre nagyobb sikerrel. Nemcsak épületeket, hanem magát a várost is csinosították. Kiepült a Millenniumi sétány a fürdő mentén, felújították az útburkolatot, további utakat építettek, virágosabbá tették a várost, több km-es bicikli utat építettek ki észak-déli, valamint kelet-nyugati irányba és egy ipari parkot is létrehozta. Belvízcsatornát felújították, és egyes részeken megtörtént az építése is. Jelenleg pedig a Mórahalom elkerülő út építése folyik, hogy a teherautók és kamionok, ne a gyógyfürdő melletti útvonalon haladjanak el. Rendezvények terén is bővült a város listája, már a Nemzeti Vágta Dél-alföldi előfutamat, valamint a fogathajtó versenyt Mórahalmon tartják, és már salakmotoros verseny is megrendezésre kerül a 2012-es évtől. Egyrészt, a város ezekkel mind hozzájárul az ott lakók jólétéhez, munkahelyet teremtve ezzel. Másrészt egyre több vendéget szeretne csalogatni a megújult környezetbe.

2012-ben sikeresen megalakult a mórahalmi Turisztikai Desztinációs Menedzsment szervezet. Feladatai közé tartozik, a turisztikai tervezés, a termék- és vonzerőfejlesztés. Keresik, hogy a város milyen turisztikai terméket tudna kialakítani és azt eladni a látogatóknak. Következőekben a marketing és kommunikációs terveket készít, hiszen nem elég egy attrakció megléte, azt az emberek tudtára is kell adni. Ezen felül számos információval szolgálhat látványosság, vagy akár szálláshelykeresés kérdésében. Fontos feladataik közé tartozik, hogy nemcsak a szervezet és a látogatók között

alakuljon ki információ átadás, hanem minden más olyan céggel, szervezettel, aki ebben a szervezetben részt vesz. Ennek értelmében tehát fontos a turisztikai szereplők közötti tevékenységek összehangolása. Valamint a kutatás, és adatszolgáltatás az Országos Turisztikai Információs Rendszer adatbázisához szintén fontos feladataik közé sorolható.

Mivel Dél-alföldön a geotermikus gradiens a legvékonyabb, ezért a termálvíz könnyen kinyerhető és elmondható, hogy a régióban elsődleges turisztikai termék az egészségturizmus. Mórahalom is öt termálkúttal büszkélkedhet, melyből kettő látja el a gyógyfürdőt. Ezért is érthető, hogy a turisztikai célok, egyértelműen az egészségturizmus felé irányulnak. A helyi termálvíz gyógyító hatásának következtében egyaránt használható gyógyfürdők üzemeltetésére, valamint különböző gyógyászati célokra, mint ivókúra, nőgyógyászati betegségek, és reumás, ízületi fájdalmak kezelésére. A vendégek száma folyamatosan növekszik, szinte alig észlelhető csökkenés, ha volt ilyen év. Ezzel együtt pedig a vendégéjszakák száma is ugrásszerű növekedésnek indult, annak ellenére, hogy a város határ menti jellege miatt inkább tranzit város. Ez a növekedés az önkormányzatnak egyre több bevételt generál. Ugyanakkor az utóbbi években a termálvizet nemcsak gyógyászati célokra, hanem energetikai célokra is elkezdték használni, aminek következtében környezet tudatosabb, és költséghatékonyabb a gazdálkodás. A térségben fellelhető termálvíz meleg víz előállítását, épületek fűtését, növénytermesztést szolgálja. A többi egy mesterségesen kialakított kúton pedig visszasajtolják.

Mórahalom másodlagosan a kulturális és gasztronómiai turizmusra is szeretne kitérni. Ennek következtében is újult meg a borház és hozta létre az önkormányzat a rétesházat. A borházban az alföldi „homoki” borok kerülnek bemutatásra valamint kóstolásra, a rétesházban pedig annak készítését bemutató műhelyt lehet megtekinteni valamint szintén kóstolni az ott készült réteseket. Ezenkívül számos gasztronómiai rendezvényeket szervez egy évben, melyhez a megfelelő infrastruktúrális és technikai háttérrel biztosítani kell a városnak.

Annak ellenére, hogy már számos újításon és korszerűsítésen túl vannak, még mindig újabbnál újabb ötleteket terveznek. A jövőbeli tervek közé tartozik egy kollégium kiépítése, bölcsődei és óvodai férőhelyek, valamint osztálytermek bővítése. További fontos prioritás, a turisztikai lehetőségek tovább bővítése. Ez azért is fontos, mert ez a kis város eredetileg mezőgazdaságból élt, viszont mára már egy turisták teli várossá vált. Ebben az ágban pedig sose lehet megállni. Mindig újítani és fejleszteni kell, hogy a vendégek igényeit folyamatosan ki tudják elégíteni. A tervek között szerepel a gyógyfürdő szolgáltatásainak bővítése, melynek értelmében lefednék a

szabadtéri úszómedencét, öltöző kapacitásokat növelnék, csendes szaunát alakítanának ki a szauna szeánszokhoz, valamint egy dézsaszínházat is építenének. Mórahalom az egyik legnagyobb beruházására készül a jövőben. Egy termálfalut szeretne kiépíteni a város Szeged felőli oldalán, mellyel még több vendéget invitálna a városba. A termálfaluhoz a következő részeket tervezik, mint egy skanzent, kalandparkot, kibővülő lovasközpontot, és sportpályákat és Községi Házat. Nemcsak a vendégek, hanem a helybelieknek is újabb, bővült szolgáltatást nyújtanának ezekkel a létesítményekkel. A sportcentrumon belül egy 200 fős fedett lelátó, egy futball pálya, edzőpálya, kispálya, kézilabdapálya, bowling-pálya, valamint öltözők és büfé kerülne kialakításra. A kibővített lovasközpontoz már egy Nemzeti Vágta méretű pályát alakítanának ki, hozzá fedett lovardát, és lójáratót, egy istállót, valamint trágyatárolót és kocsiszín-, takarmánytárolót.

Annak ellenére, hogy a város a Dél-alföldi hátrányos helyzetű térség települése, lehetőségeik szűkösek, mégis a kiemelkedő eredményeinek és munkájának köszönhetően mára egy nyugati kisvárosnak számító város a többi hátrányos helyzetű település mellett. Helyi adottságokat kihasználva próbálja megteremteni azokat a lehetőségeket, melyek mind a lakóknak, mind a turistának kedvezőek. A polgármester, Nógrádi Zoltán állítása szerint „Csak úgy fejlődik egy város, ha felelősségteljesen irányítják” (Magyar Nemzet). Mórahalom szinte minden évben újabbnál újabb pályázatokat nyújt be és nyer meg, hogy a város folyamatosan fejlődjön és újuljon. A fejlesztések során öt alappillére irányul, mint egészség, gazdaság, természet, oktatás és kultúra. A fejlesztések során több száz munkahelyet sikerült létrehozni a városban. A válság ellenére is a város folyamatosan fejlődött és további beruházásokra készült. Mindezen fejlesztések mögött a cél, hogy egy megfelelő környezetet biztosítson a város lakóinak, és vendégeinek egyaránt. A polgármester úgy véli, hogy a politika csak eszköz és nem cél, ugyanis polgármesterré válása után, politikai helyzetéből adódóan a legtöbbet próbálja meg kihozni ebből a kisvárosból. Mórahalom fejlődése példaértékű a Dél-alföldi régió hátrányos térségei között.

Irodalomjegyzék

Albel Andor – Unk Jánosné: Gyógyító vizek a Dél-Alföldön - a fürdők helyzete és fejlesztésük, Gyula 1999, Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság, 9-16 p., 26-39 p., 183-189 p.

Albel Andor – Tokaji Ferenc: Alföld Spa – Gyógyítás és wellness a Dél-Alföld termálfürdőiben, Gyula 2006, Dél-alföldi Gyógy- és Termálfürdők Közhasznú Egyesülete

Albel Andor – Tokaji Ferenc: Turizmus a Dél-Alföldön – A turisztikai régió 12 éve 1998-2010, Dél-alföldi Gyógy- és Termálfürdők Közhasznú Egyesülete, 12-14 p., 17-20p., 26-27 p., 29-30 p.

Állami Számvevőszék – Jelentés a helyi önkormányzati fürdők – kiemelten a gyógyfürdők – helyzete, fejlesztésének lehetőségei, hatásai az idegenforgalomra és a turizmusra, Budapest 2005, 5-6 p.

Dr. Bender Tamás: Gyógyfürdőzés és egyéb fizioterápiás gyógy módok, Budapest 2008, Springmed Kiadó

Dr. Guth László – Turisztikai termékek, Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi kar, Gödöllő 2011

Kozma Boglárka – dr. Temesi Gábor – Egészségturizmus szöveggyűjtemény, Budapest 2005, Budapesti Gazdasági Főiskola Külkereskedelmi Kar

Laczkó Tamás – Rébék Nagy Ágnes – A wellness specifikus jellemzői, Pécs 2008, Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, 11-15 p.

Michalkó Gábor – Rátz Tamara – Egészségturizmus és életminőség Magyarországon, MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest 2011, 14-15 p.

Vendégváró – Barangolások Csongrád megyében, Well-Press Kiadó, Miskolc 1997, 74-76 p.

IV. Országos környezet – gazdaságtani PHP konferencia (2010): A közép-európai terület-, települési, vidék- és környezetfejlesztéssel foglalkozó doktori iskolák találkozója. In: Panyor Ágota (szerk.): Az Európai Unió támogatás hatása Mórahalom, mint kistérségi központ fejlődése, Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, Pécs 2010, 3. kötet 339-350 p.

Magyar Hírlap (2012), XLV. évf. 231. sz. 8p.

Magyar Hírlap (2012), XLV. évf. 225. sz. 5p.

Magyar Nemzet, 2009. március 24., 4p

Mórahalom Közmeghallgatás 2008

Mórahalom Közmeghallgatás 2009

Mórahalom Közmeghallgatás 2011

Mórahalom Közmeghallgatás 2012

Népszabadság, 2012. november 8, 4p.

Népszabadság, 2009. március 16. 5p

Népszava, 2008. szeptember 30.

Turizmus Bulletin, VI. évf. 2. szám

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2012/hungary_hu.pdf (Letöltve: 2013. június 21.)

http://itthon.hu/site/upload/mtrt/Turizmus_Bulletin/02_02/Sz3.htm (Letöltve: 2013. június 24.)

<http://tesi.ttk.pte.hu/tanszekek/oktatok/acs/acspub-7.pdf> (Letöltve: 2013. június 24.)

http://elib.kkf.hu/edip/D_10275.pdf (Letöltve: 2013. június 25.)

<http://www.kormany.hu/download/b/8e/20000/Egeszsegturizmusstrategia.pdf> (Letöltve: 2013. június 25.)

<http://neta.itthon.hu/szakmai-oldalak/letoltesek/turizmus-magyarorszagon> (Letöltve: 2013. június 25.)

<http://www.termalfurdo.net/cikk/158> (Letöltve: 2013. június 26.)

<http://users.atw.hu/cupy/egyeb-%20turisztika.htm> (Letöltve: 2013. június 21.)

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2012/hungary_hu.pdf (Letöltve: 2013. június 21.)

http://itthon.hu/site/upload/mtrt/Turizmus_Bulletin/02_02/Sz3.htm (Letöltve: 2013. június 24.)

<http://tesi.ttk.pte.hu/tanszekek/oktatok/acs/acspub-7.pdf> (Letöltve: 2013. június 24.)

http://elib.kkf.hu/edip/D_10275.pdf (Letöltve: 2013. június 25.)

<http://www.kormany.hu/download/b/8e/20000/Egeszsegturizmusstrategia.pdf> (Letöltve: 2013. június 25.)

<http://neta.itthon.hu/szakmai-oldalak/letoltesek/turizmus-magyarorszagon> (Letöltve: 2013. június 25.)

<http://www.termalfurdo.net/cikk/158> (Letöltve: 2013. június 26.)

<http://palyazatihirek.eu/vallalkozasok/18-vallalkozasok-fejlesztese/1324-az-egeszsegturizmus-perspektivai-az-uj-szechenyi-terv-tuekreben> (Letöltve: 2013. június 26.)

<http://www.bmkik.hu/index.php?id=1098> (Letöltve: 2013. július 14.)

http://www.mmi.hu/regiok/da_bemutakozas.htm (Letöltve: 2013. július 14.)

http://www.terport.hu/webfm_send/630 (Letöltve: 2013. július 14.)

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/szegedgdp.pdf> (Letöltve: 2013. július 17.)

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/alfoldkozlekedes.pdf> (Letöltve: 2013. július 23.)

http://www.ksh.hu/interaktiv/terkepek/mo/_tabla.html (Letöltve: 2013. július 23.)

<http://www.terkepter.nfu.hu/> (Letöltve: 2013. július 23.)

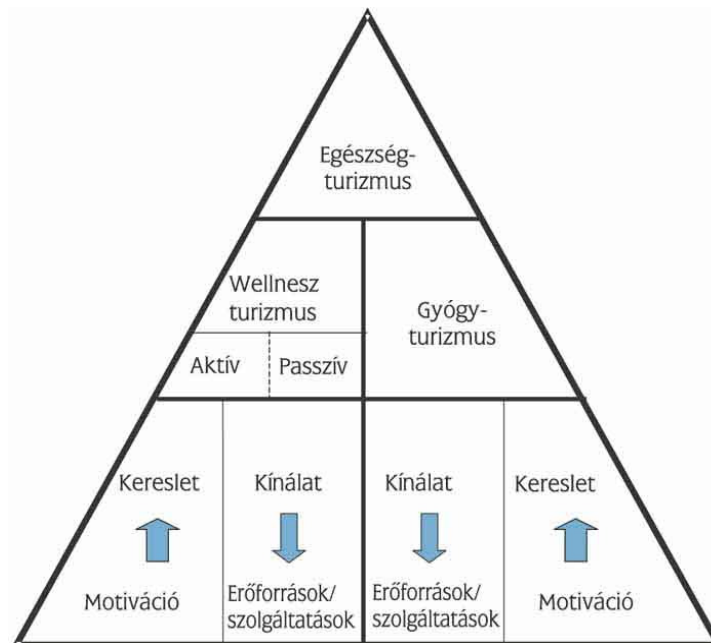
<http://www.datekla.eu/index.php?cid=1021&eid=127&ln=hu> (Letöltve: 2013. július 30.)

http://www.oep.hu/pls/portal/docs/PAGE/LAKOSSAG/OEPHULAK_EBELLAT/ELLAT_ASMO/REHABILITACIOS_ELLATASOK_2013_02.PDF (Letöltve: 2013. augusztus 12.)

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99900074.EUM (Letöltve: 2013. augusztus 13.)

Mellékletek

1. ábra: Az egészségturizmus rendszere

Forrás: Turizmus Bulletin VI. évfolyam 2. szám

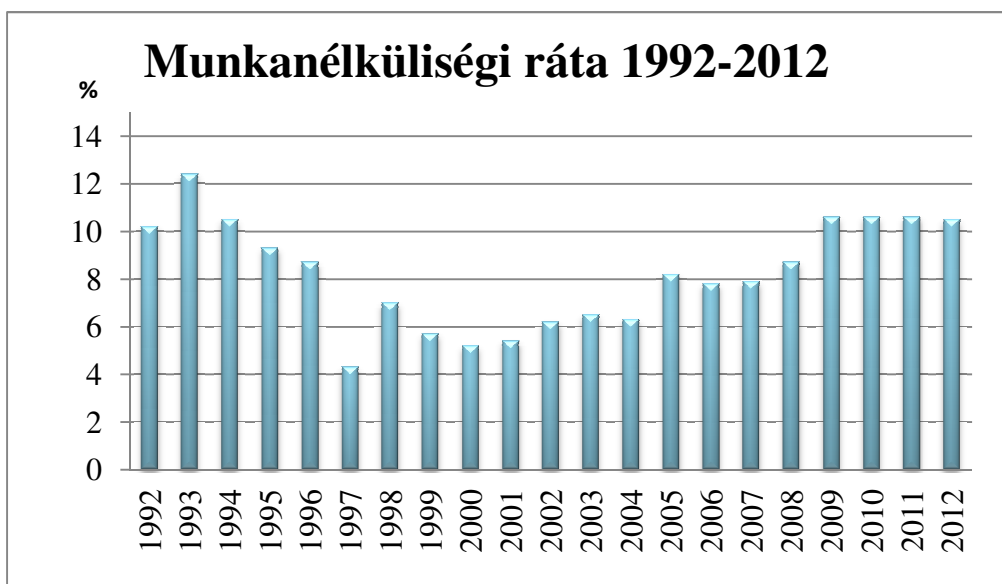
2. ábra: A gyógy- és wellness-szállodák vendégforgalma

A gyógy- és wellness-szállodák vendégforgalma				
	Gyógy-szállodák		Wellness-szállodák	
	2012	2012/2011	2012	2012/2011
Belföldi				
Vendégek száma (ezer fő)	264	-34,2%	1 113	+23,6%
Vendégéjszakák száma (ezer éjszaka)	783	-33,0%	2 573	+28,4%
Átlagos tartózkodási idő (éjszaka)	3,0	+1,9%	2,3	+3,9%
Külföldi				
Vendégek száma (ezer fő)	236	-3,1%	392	+26,7%
Vendégéjszakák száma (ezer éjszaka)	1 045	+1,2%	1 205	+33,1%
Átlagos tartózkodási idő (éjszaka)	4,4	+4,4%	3,1	+5,1%
Összesen				
Vendégek száma (ezer fő)	501	-22,5%	1 506	+24,4%
Vendégéjszakák száma (ezer éjszaka)	1 828	-16,9%	3 778	+29,9%
Átlagos tartózkodási idő (éjszaka)	3,7	+7,1%	2,5	+4,4%

Forrás: Turizmus Magyarországon 2012

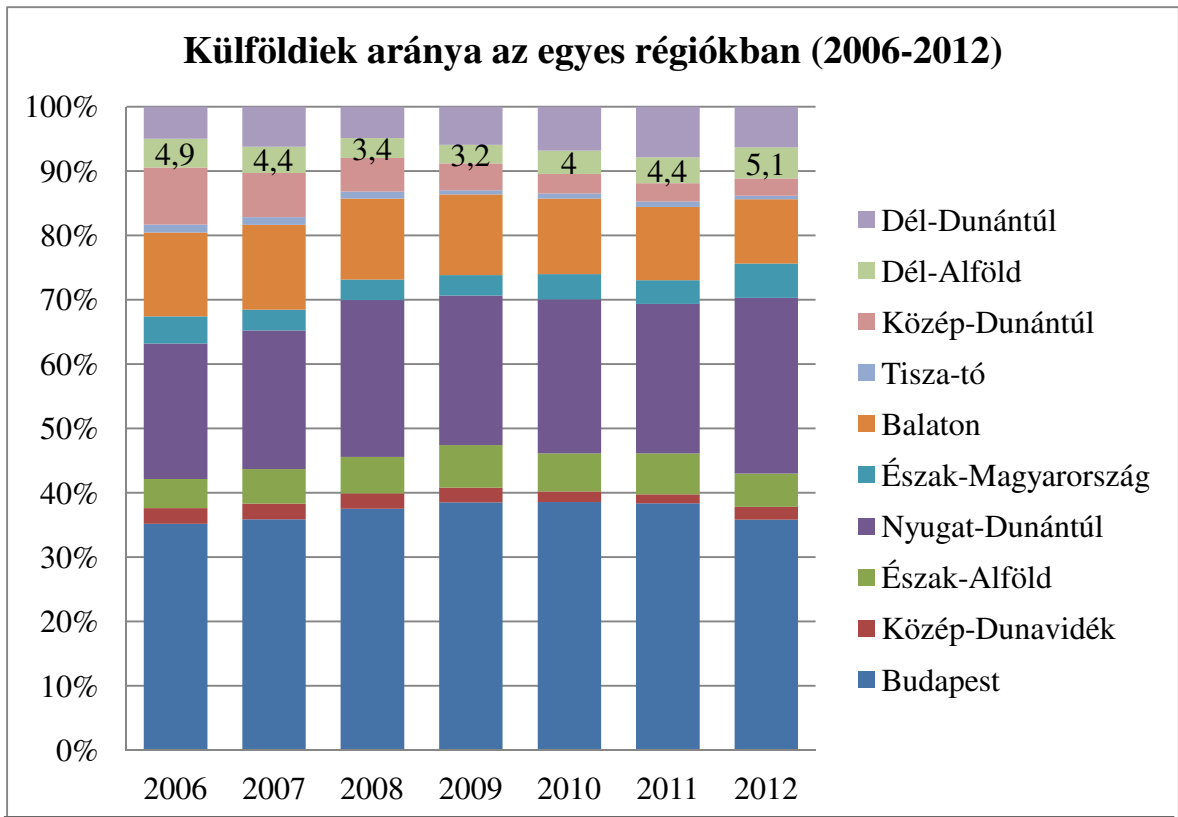
A gyógy- és wellness-szállodákban található a kereskedelmi szálláshelyi férőhelyek 11,2%-a. A vendégek 23,9%-a száll meg gyógy- vagy wellness-szállodában, ami a vendégéjszakák 25,7%-át jelenti. A belföldi vendégek 32,6%-át, a belföldi vendégéjszakák 32,2%-át mondhatják magukénak a gyógy- és wellness-szállodák. A külföldi vendégek 15,1%-a választja ezen szálláshelyeket, ami a külföldi vendégéjszakák 19,7%-át eredményezi. Míg a gyógy-szállodákban a belföldi forgalom 42,8%-ot tesz ki, a wellness-szállodákban a belföldi vendégek adják a vendégéjszakák 68,1%-át. Az átlagos tartózkodási idő a gyógy-szállodákban az országosnál magasabb. (Turizmus Magyarországon 2012)

3. ábra: Munkanélküliek arányának alakulása a Dél-alföldi régióban (1992-2012)

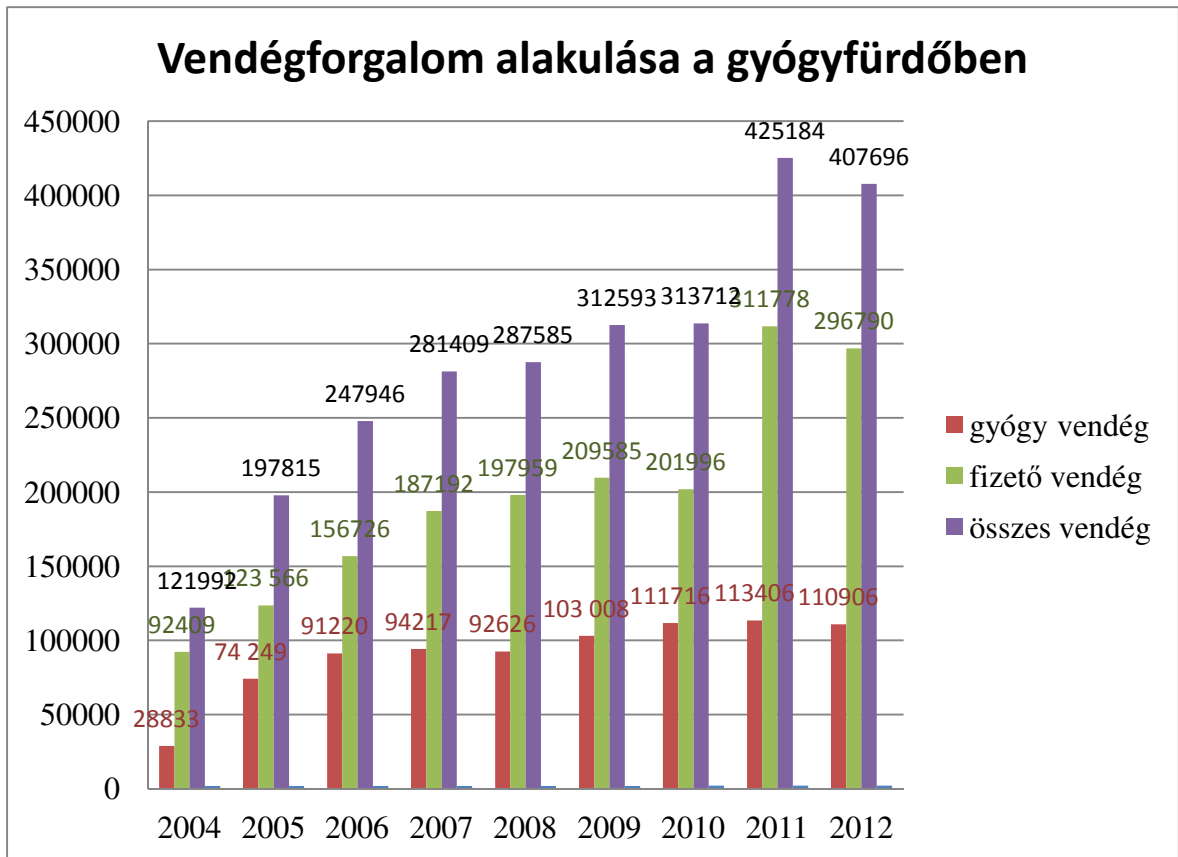
Forrás: Saját vizsgálat KSH 2013 adatai alapján

4. ábra: A több napra Magyarországra látogató külföldiek megoszlása a felkeresett turisztikai régió szerint (2006-2012)

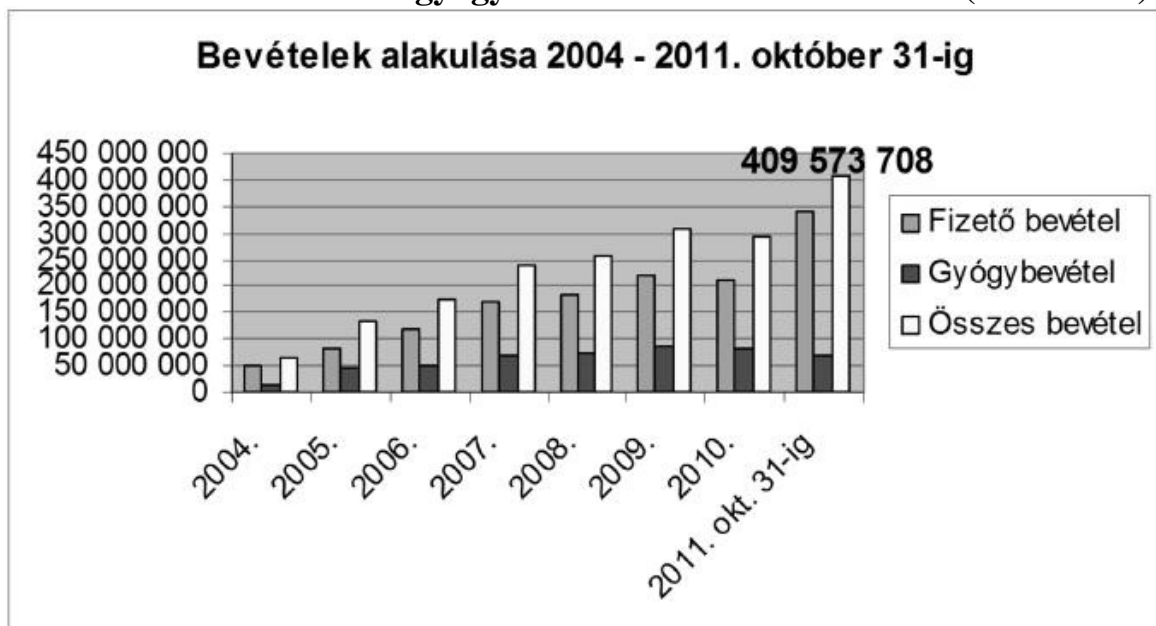
Forrás: KSH 2013 adatai alapján

5. ábra: Vendégforgalom alakulása a Szent Erzsébet gyógyfürdőben (2004-2012)

Forrás: Saját vizsgálat Mórahalom Közmeghallgatás 2012 adatai alapján

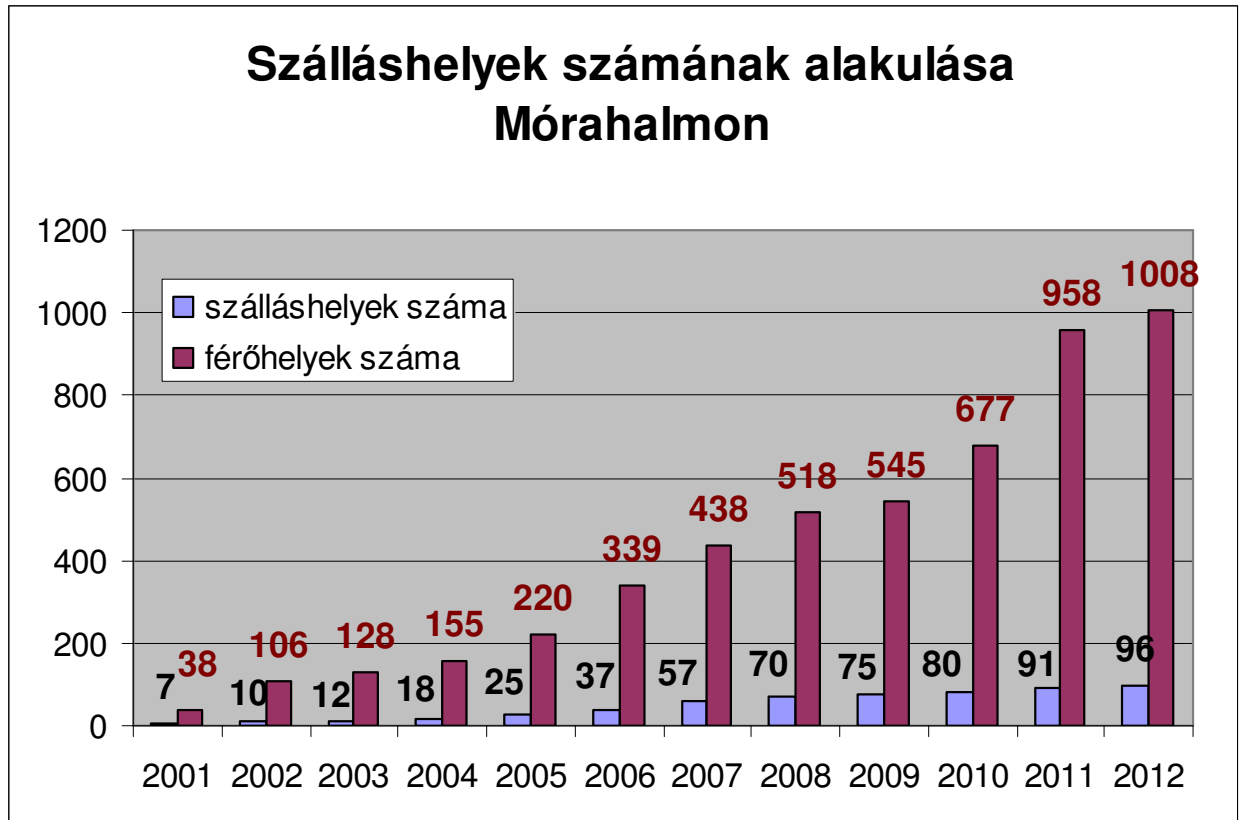
6. ábra: A Szent Erzsébet gyógyfürdő bevételeinek alakulása (2004-2011)

Forrás: Mórahalom Közmeghallgatás 2011 adatai alapján

7. ábra: Szálláshelyek számának alakulása Mórahalmon (2001-2012)

Forrás: Mórahalom Közmeghallgatás 2012 adatai alapján

8. ábra: Idegenforgalmi adóbevételek, valamint az idegenforgalmi adó mértékének alakulása

Idegenforgalmi adóbevételek alakulása (Ft/év)					
	Adómérték	Colosseum Hotel****	Thermál Panzió	Szálláshely	Összesen
2000	100	-	-	5 000	5 000
2001	100	-	-	1 700	1 700
2002	100	-	-	17 800	17 800
2003	200	-	584 800	27 700	612 500
2004	300	-	1 209 400	305 700	1 515 100
2005	300	-	2 490 000	1 167 300	3 657 300
2006	300	-	3 541 500	1 596 000	5 137 500
2007	300	-	3 688 500	2 656 300	6 344 800
2008	350	-	4 377 450	4 347 359	8 724 809
2009	350	-	4 186 000	4 619 800	8 805 800
2010	350	-	4 858 700	3 582 800	8 441 500
2011. nov. 31-ig	400	4 878 400	4 301 200	3 918 400	13 098 000

Forrás: Mórahalom Közmeghallgatás 2012 adatai alapján

9. ábra: Az összes idegenforgalmi adóbevétel alakulása Mórahalmon (2000-2011. október 31-ig)

Forrás: Saját vizsgálat Mórahalom Közmeghallgatás 2012 adatai alapján